

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น:

กรณีศึกษาร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

Immigrant Entrepreneur's Remittances:

The Case of Tom Yam Restaurants in Malaysia

ผู้วิจัย

อ.ดร.สุทธิพร บุญมาก

สังกัด

มหาวิทยาลัยทักษิณ

สนับสนุนโดยงบประมาณเงินแผ่นดิน ประจำปี 2556

มหาวิทยาลัยทักษิณ

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำรับรองคุณภาพ

ข้าพเจ้า รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมณศรี ได้ประเมินคุณภาพงานวิจัย

เรื่อง การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น : กรณีศึกษาร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

โดย สุทธิพร บุญมาก

มีความเห็นว่า ผลงานวิจัยฉบับนี้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์

- ☐ ดีมาก
☒ ดี
☐ ปานกลาง
☐ ต่ำ

ซึ่งสมควรเผยแพร่ในแวดวงวิชาการได้

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีสมภพ จิตร์ภิรมณศรี)

วันที่ 15 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2556

ชื่อโครงการ: การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น: กรณีศึกษาร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

ชื่อนักวิจัย: สุทธิพร บุญมาก, มหาวิทยาลัยทักษิณ

E-mail Address: neng_uow@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ: วันเริ่มโครงการวันที่ 1 พฤศจิกายน 2555 – วันสิ้นสุดโครงการวันที่ 31 ตุลาคม 2556

โครงการการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น กรณีศึกษาร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นที่ดำเนินธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณจากการสำรวจ ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทย ร้อยละ 67.3 ผู้ประกอบการย้ายถิ่นทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทยเฉลี่ย ปีละ 60,015.87 บาทต่อปี โดยทำการส่งเงินกลับบ้านเฉลี่ยครั้งละ 7,651.51 บาทต่อครั้ง และทำการส่งเงินกลับบ้านปีละ 8.66 ครั้งต่อปี อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการย้ายถิ่นไม่ได้ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทย ร้อยละ 32.7 เนื่องจากพวกเขาไม่มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ในประเทศไทยซึ่งทำให้ไม่ต้องส่งเงินกลับบ้าน สำหรับวิธีการส่งเงินกลับบ้านนั้น พวกเขาทำการส่งเงินอย่างไม่เป็นทางการระหว่างประเทศ โดยอาศัยตัวบุคคลในการส่งเงินกลับบ้าน ได้แก่ สมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่น และตัวของผู้ประกอบการเองในการถือเงินกลับบ้าน การใช้เงินส่งกลับบ้านนั้น ครอบครัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นนำเงินส่งกลับบ้านไปใช้ในการบริโภคในชีวิตประจำวัน และการบริโภคเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ นอกจากการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวแล้ว ผู้ประกอบการย้ายถิ่นยังมีการเก็บเงินออมเป็นของตนเอง โดยการเปิดบัญชีเงินฝากของตนเองในประเทศไทย และนำเงินรายได้มาทำซากาตเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ และผู้ยากไร้ในชุมชนถิ่นต้นทางของพวกเขาด้วย ผลจากการศึกษาสามารถนำมาใช้พัฒนานโยบายในการสนับสนุนการย้ายถิ่นกับการพัฒนาของจังหวัดชายแดนใต้ผ่านการส่งเงินกลับบ้าน และการใช้เงินส่งกลับบ้านของครอบครัวในการพัฒนาต่อไป

คำหลัก : การส่งเงินกลับบ้าน, ผู้ประกอบการย้ายถิ่น, การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

Project Title: Immigrant Entrepreneur's Remittances: The case of Tom Yam Restaurants in Malaysia

Investigator: Suttiporn Bunmak, Thaksin University

E-mail Address: neng_uow@hotmail.com

Project Duration: 1 November 2012– 31 October 2013

The purpose of the project is to study the remittance behaviors of immigrant among the Tom Yam restaurant entrepreneurs in Malaysia whom their families live in the border provinces of Southern Thailand. Surveys are the primary method of quantitative research that are used. The results of the study show that 67.3 percent of immigrant Tom Yam restaurant entrepreneurs in Malaysia had sent remittances for 7,651.51 bath per month and about 60,015.87 baht per year in total. However 32.7 percent of entrepreneurs had not sent remittances as they haven't had any family member left in Thailand. Most entrepreneurs like sending remittance through informal channels with their personal networks. The remittances are spent for consumption investment in family member's everyday life and activities of human capital investment. However, some migrant workers had accumulated saving bank accounts in Thailand. Recommendation for the government and developing agencies is to provide issues relating to immigrant Tom Yam restaurant entrepreneurs in Malaysia, such as remittance-transfer, service options and promoting the links between the migration and the benefit of remittance among worker's family in the border provinces of Southern Thailand

Keyword: remittance, immigrant entrepreneur, international migration

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น: กรณีศึกษาร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย เป็นความพยายามของผู้วิจัยที่ต้องการนำเสนอข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการย้ายถิ่นของผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายไทยและเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย การส่งเงินกลับบ้านเป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการย้ายถิ่นกับการพัฒนาเพื่อให้เข้าถึงกระแสและแนวโน้มการย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียของผู้ประกอบการมุสลิมจากจังหวัดชายแดนใต้ ผู้วิจัยพยายามอย่างเต็มความสามารถให้เข้าใจถึงแบบแผนพฤติกรรมและกระบวนการทางสังคมของการส่งเงินกลับบ้าน แต่การวิจัยครั้งนี้ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลภาคสนาม

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้ก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับการสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยทักษิณที่สนับสนุนทุนการศึกษาครั้งนี้ และท้ายที่สุด ขอขอบคุณทุกประสบการณ์ และเรื่องราวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ประสบการณ์ชีวิตของพวกเขามีคุณค่าและประโยชน์ต่อองค์ความรู้ทางวิชาการ

สุทธิพร บุญมาก

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
ปัญหาการวิจัย	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตของโครงการวิจัย	5
นัยสำคัญของการวิจัย	5
ระเบียบวิธีวิจัย	5
ข้อจำกัดการวิจัย	7
บทที่ 2 บรรณกรรม	8
เหตุผลของการย้ายถิ่นข้ามแดน	8
แนวคิดเกี่ยวกับแรงงานย้ายถิ่นข้ามแดน	9
การส่งเงินกลับบ้าน	12
บทที่ 3 ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย	25
ร้านอาหารต้มยำ	25
ประเภทของร้านอาหารต้มยำ	28
การเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ	30
บทที่ 4 การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ	36
คุณลักษณะของผู้ประกอบการย้ายถิ่น	36
พฤติกรรมการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น.....	38
วิธีการส่งเงินกลับบ้านจากประเทศมาเลเซียสู่ประเทศไทย	44
การใช้การเงินส่งกลับบ้านของครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่น	48

บทที่ 5	สรุปและอภิปรายผล	51
	สรุปผลการวิจัย	51
	การอภิปรายผล	57
	ข้อเสนอแนะ	61
	ข้อเสนอแนะการวิจัย	62
บรรณานุกรม		63

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ถึงแม้ว่าประเทศไทยและประเทศมาเลเซียจะมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกัน แต่เมื่อพิจารณาในระดับพื้นที่ระหว่างชายแดนไทย-มาเลเซีย พื้นที่ในจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทยมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าประเทศมาเลเซียส่งผลให้อัตราค่าจ้างแรงงานในประเทศไทยต่ำกว่าการจ้างงานในประเทศมาเลเซีย ความแตกต่างของอัตราค่าจ้างนี้ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานไทยจากจังหวัดชายแดนใต้เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย จากสถิติจำนวนคนหางานที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปทำงานในต่างประเทศของกรมจัดหางาน พบว่า มีแรงงานไทยเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียที่ได้รับอนุญาตจากประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 948 คน จากแรงงานไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศทั้งหมด จำนวน 79,796 คน (กรมจัดหางาน 2553)

แต่ในความเป็นจริงนั้น ประเทศมาเลเซียมีแรงงานไทยเป็นจำนวนมากที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียอย่างผิดกฎหมาย โดยเฉพาะแรงงานไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้เนื่องจากประเทศไทยและประเทศมาเลเซียมีชายแดนติดต่อกัน และแรงงานไทยเชื้อสายมลายูมีเครือข่ายทางสังคมที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายข้ามชาติทำให้การเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียอย่างผิดกฎหมายแรงงานของประเทศมาเลเซีย (Bunmak, 2012) โดยไม่มีความจำเป็นต้องผ่านระบบการจัดหาแรงงานของรัฐบาลไทย สถิติจำนวนแรงงานไทยข้ามชาติในประเทศมาเลเซียต้องมีมากกว่าสถิติของกรมจัดหางาน อย่างไรก็ตาม มีการประมาณการณ์จำนวนแรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่ผิดกฎหมายในมาเลเซีย จำนวน 100,000-150,000 คน (ชิดชนก ราธิมมูลา, 2551)

การศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มการย้ายถิ่นของประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้ของไทยเข้าไปในประเทศมาเลเซีย ของคำณวน นวลสนอง และคณะ (2552) พบว่า ปัจจุบันการย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียของคนไทยในจังหวัดชายแดนใต้ สามารถจำแนกเป็นประเภทของการเข้าไปทำงานสำคัญดังนี้ 1) รับจ้างทำนา คนไทยพุทธและมุสลิมเข้าไปรับจ้างทำนา เก็บข้าว และตีข้าวในรัฐเกดะห์ซึ่งเป็นพื้นที่การทำนามากที่สุดของมาเลเซีย 2) ทำงานในร้านอาหาร มาเลเซียมีร้านอาหารไทยเป็นจำนวนมากทั่วประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะกัวลาลัมเปอร์ 3) รับจ้างกรีดยางอยู่กระจ่ายทั่วไปในรัฐตอนเหนือมาเลเซีย 4) รับจ้างก่อสร้าง แรงงานไทยจากทุกพื้นที่เข้าไปทำงาน

ก่อสร้างในพื้นที่รัฐชายแดนมาเลเซีย และ5) รับจ้างประมง แรงงานไทยจากชายแดนใต้เข้าไปทำงาน เป็นลูกเรือประมงที่กัวลาปะลิส และเกาะลังกาวิ จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการย้ายถิ่นของ แรงงานไทยที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย นั้น มีลักษณะงานที่หลากหลายที่เป็นงานภาคการ เกษตรกรรม และงานภาคการบริการ ซึ่งเข้าไปทำงานในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซียที่มี พรหมแดนติดต่อกับประเทศไทย ขณะทำงานในร้านอาหารต้มยำมีการกระจายตัวทั่วไปในประเทศ มาเลเซีย และแรงงานไทยที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไทยเชื้อสายมลายู ในจังหวัดชายแดนใต้ เนื่องจากมีภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับคนมาเลเซียในรัฐตอนเหนือของ มาเลเซีย

ผลการศึกษาการย้ายถิ่นของผู้หญิงในจังหวัดชายแดนใต้ของ Klanarong (2003) พบว่า แรงงานไทยย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่เข้าไปทำงานในรัฐตอนเหนือของ ประเทศมาเลเซีย ได้แก่ รัฐ กลันตัน รัฐเกอดฮู และเกาะลังกาวิในรัฐเปริลิส ตามลำดับ ปัจจุบัน แรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะรัฐชายแดน ตอนเหนือของประเทศมาเลเซียเท่านั้น แต่ขยายวงกว้างออกไปยังรัฐอื่น ๆ ทั่วประเทศมาเลเซีย สำหรับประเภทของงานที่แรงงานไทยเชื้อสายมลายูเข้าไปทำงานส่วนใหญ่เป็นงานในร้านอาหาร ได้แก่ พ่อครัว และพนักงานเสิร์ฟอาหาร รองลงมา คือ งานภาคการเกษตรกรรมที่เป็นการย้ายถิ่น ตามฤดูกาล ประเภทของลักษณะงานที่แรงงานไทยจากจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าไปทำงานในประเทศ มาเลเซียสามารถจำแนกรูปแบบการย้ายถิ่น ได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การย้ายถิ่นแบบชั่วคราว (temporary migration) ซึ่งเป็นการย้ายถิ่นเข้าไปทำงานในงานร้านอาหาร 2) การย้ายถิ่นตาม ฤดูกาล (seasonal migration) คือ การย้ายถิ่นเฉพาะช่วงเวลา ได้แก่ การทำนา การรับจ้างกรีดยาง และ รับจ้างประมง เป็นต้น และ 3) การย้ายถิ่นแบบแบบเข้าไปเฝ้ากลับ (commuting labour migration) ได้แก่ การเข้าไปทำงานก่อสร้างในพื้นที่ชายแดน (Klanarong, 2003)

การศึกษาเรื่องเครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูในร้านอาหารต้มยำ ของ Bunmak (2012) พบว่า การมีเครือข่ายการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซียทำให้มี กระแสการย้ายถิ่นแรงงานของคนไทยเชื้อสายมลายูเป็นจำนวนมากเข้าสู่ตลาดแรงงานในธุรกิจ ร้านอาหารต้มยำของผู้ประกอบการคนไทยเชื้อสายมลายู และคนมาเลเซียเชื้อสายมลายู ธุรกิจ ร้านอาหารต้มยำเป็นต้นกำเนิดของเครือข่ายการย้ายถิ่นที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย กับประเทศมาเลเซียซึ่งก่อให้เกิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย และมีการขยายวงกว้าง ออกไปตามการขยายตัวของธุรกิจร้านอาหารต้มยำซึ่งก่อให้เกิดความต้องการแรงงานไทยเชื้อสาย มลายูจำนวนมาก ธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย จึงเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการย้ายถิ่น เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียของคนไทยเชื้อสายมลายู

ประเทศมาเลเซีย มีแนวโน้มและกระแสของคนมุสลิมจากประเทศไทย โดยเฉพาะคนมุสลิมจากจังหวัดชายแดนใต้ จำนวนมากเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ประเด็นการเคลื่อนย้ายแรงงานไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ได้ถูกหยิบยกเป็นประเด็นในการศึกษาการเคลื่อนย้ายไปทำงานต่างประเทศของนักวิชาการท้องถิ่นบางส่วน ได้แก่ คำนวน นวลสนอง และคณะ (2552) ทำการศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มการย้ายถิ่นของประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้ของไทยเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ชิดชนก ราฮิมมูลา (2551) ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดสวัสดิการแรงงานไทยในประเทศมาเลเซีย Klanarong (2003) ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานสตรีในสามจังหวัดชายแดนใต้ นิสากร กล้านรงค์ (2552) ศึกษาการย้ายถิ่นตามฤดูกาลเพื่อเข้าไปทำงานรับจ้างทำนาในประเทศมาเลเซียของประชาชนจากจังหวัดชายแดนใต้ พรพันธ์ เขมคุณาศัย และคณะ (2552) ศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงมลายูชายแดนใต้ที่ทำงานรับจ้างนอกระบบในประเทศมาเลเซีย และผลงานของ Bunmak (2012) ศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายการย้ายถิ่นของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูในร้านอาหารต้มยำประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาที่ผ่านมาของการย้ายถิ่นในจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซียมุ่งเน้นในการอธิบายสาเหตุ ปัจจัย และกระบวนการย้ายถิ่นข้ามพรมแดนของแรงงานในจังหวัดชายแดนใต้เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย แต่ยังไม่มีการวิจัยที่มุ่งเน้นถึงการย้ายถิ่นของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย แต่ยังไม่มีการศึกษาในประเด็นการเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นในฐานะที่เป็นการจ้างงานด้วยตนเองของผู้ย้ายถิ่น โดยเฉพาะประเด็นการส่งเงินกลับบ้าน

แนวคิดของการเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่น (immigrant entrepreneurship) เป็นคำที่ถูกใช้หมายถึง ผู้ย้ายถิ่นเป็นผู้เดินทางมาถึงประเทศปลายทาง เป็นผู้ที่เข้าประเทศมาดำเนินธุรกิจเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ นักวิชาการด้านผู้ประกอบการย้ายถิ่นให้ความสำคัญกับผู้ย้ายถิ่นในประเทศปลายทางในฐานะเป็นเจ้าของกิจการและดำเนินธุรกิจด้วยตัวเอง (Light and Bonacich, 1988; Light, Sabagh, et al. 1994; Verdaguer, 2009) อย่างไรก็ตาม การเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นของคนมุสลิมจากประเทศไทยในประเทศมาเลเซียยังถูกละเลยจากการศึกษาเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะมิติเกี่ยวกับการส่งเงินกลับบ้านของ

ผู้ประกอบการย้ายถิ่น การวิจัยเรื่องการส่งเงินกลับของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาครั้งนี้จะทำการค้นหาประเด็นการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทย การทำความเข้าใจต่อพฤติกรรมการส่งเงินกลับ การใช้เงินส่งกลับ และผลกระทบของการส่งเงินกลับบ้านนี้มีความสำคัญไม่เฉพาะต่อการเพิ่มรายได้ครอบครัวของผู้รับเงิน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในถิ่นต้นทางเท่านั้น แต่ยังอาจมีความสำคัญต่อการสนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจของชุมชนถิ่นต้นทางในการสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นในระยะสั้นเช่นกัน การศึกษาครั้งนี้สามารถช่วยในการกำหนดนโยบายในการสนับสนุนการบริหารจัดการเงินส่งกลับของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซีย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว และชุมชนในประเทศไทย รวมถึงการพัฒนาชุมชนในถิ่นต้นทางของผู้ประกอบการย้ายถิ่นต่อไป

ปัญหาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการอธิบายพฤติกรรมการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ประเด็นที่จะค้นหาความจริงในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียมีการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางหรือไม่ และพวกเขาทำการส่งเงินกลับบ้านอย่างไร
2. ครอบครัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำใช้เงินส่งกลับบ้านในถิ่นต้นทางอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์หลักในการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการส่งเงินกลับของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียที่ดำเนินกิจการในมาเลเซียสู่ประเทศไทย และมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแบบแผนพฤติกรรมการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียกลับสู่ประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำจากประเทศมาเลเซียกลับสู่ประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่มีต่อครอบครัว และชุมชนในประเทศไทย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตที่จะศึกษาใน 3 มิติ ได้แก่

1. ด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ดำเนินกิจการในประเทศมาเลเซีย ฐานะเป็นเจ้าของกิจการที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวันหรือรายเดือน และต้องเป็นคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจากประเทศไทย
2. ด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาพฤติกรรมการส่งเงินกลับบ้าน วิธีการส่งเงินกลับบ้าน และผลกระทบของการส่งเงินที่มีต่อครอบครัว และชุมชน
3. ด้านระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาในห้วงเวลาที่กำหนด ของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น

นัยสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ช่วยสนับสนุนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ และการส่งเงินกลับบ้านของแรงงานที่มีต่อครอบครัวในจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย การวิจัยจะนำเสนอกระบวนการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในธุรกิจร้านอาหารต้มยำจากประเทศมาเลเซียสู่ประเทศไทย

การวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการมุสลิมจากจังหวัดชายแดนใต้ให้กับครอบครัวในประเทศไทย ซึ่งผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติกลุ่มนี้เป็นชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ประกอบกับผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีสัดส่วนน้อยในประเทศมาเลเซียทำให้นักวิชาการไทย และนักวิชาการต่างชาติละเลยในการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามชาติของคนมุสลิมจากประเทศไทยในประเทศมาเลเซีย การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยทำให้เข้าใจปรากฏการณ์การย้ายถิ่น และการส่งเงินกลับบ้าน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณสำรวจ (Quantitative) เพื่อเป็นการศึกษาขนาดและระดับของการส่งเงินกลับของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ข้อมูลปริมาณเชิงสำรวจในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการวัดขนาดและระดับของการส่งเงินและการใช้เงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น สามารถอธิบายและพรรณนาปรากฏการณ์การส่งเงินส่งกลับบ้าน แต่ไม่สามารถให้รายละเอียดของขนาดและระดับ

ของการส่งเงินส่งกลับบ้านได้ ผู้วิจัยจึงเลือกออกแบบการศึกษาเก็บข้อมูลปริมาณเชิงสำรวจ เพื่อวัดขนาดและระดับของการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในครั้งนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำรวจ ผู้ให้ข้อมูลสำรวจที่เป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นในการศึกษานี้ คือ เจ้าของกิจการร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นคนมุสลิมจากประเทศไทย ทั้งคนมุสลิมเชื้อสายมลายู และคนมุสลิมเชื้อสายไทย ผู้ให้ข้อมูลในการสำรวจครั้งนี้ต้องเป็นผู้ประกอบการมุสลิมจากประเทศไทยที่มีคุณลักษณะ 4 ประการ เพื่อเป็นการคัดสรรข้อมูล กล่าวคือ (1) เปิดกิจการร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียอย่างน้อยหนึ่งปี เนื่องจากระยะเวลาหนึ่งปีเป็นเกณฑ์ที่สามารถสะท้อนถึงการส่งเงินกลับภายในรอบปี (2) มีภูมิลำเนาเดิมจากประเทศไทย ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (3) เป็นเจ้าของกิจการร้านอาหารต้มยำด้วยตนเองในฐานะผู้ประกอบการที่ไม่ได้รับค่าจ้างรายวันหรือรายเดือนเป็นค่าตอบแทนในการทำงาน เนื่องจากผู้วิจัยต้องการคัดแยกผู้ประกอบการออกจากแรงงานไทยจากจังหวัดชายแดนใต้ที่เข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย จำนวน 102 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาการส่งเงินกลับบ้าน และช่องทางการส่งเงินของแรงงานไทยเชื้อสายมลายู และการจัดการเงินส่งกลับของครอบครัวแรงงานไทยเชื้อสายมลายู รวมถึงผลกระทบของการส่งเงินกลับที่มีต่อครอบครัวในถิ่นต้นทาง จำนวน 1 ฉบับ แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย โดยผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียเป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ผ่านผู้ช่วยนักวิจัย แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ได้แก่ (1) ข้อมูลพื้นฐานของธุรกิจร้านอาหารต้มยำ ได้แก่ ลักษณะทางประชากร การศึกษา รายได้ อาชีพ สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว (2) การส่งเงินกลับและช่องทางการส่งเงิน และ (3) การจัดการเงินส่งกลับบ้าน และผลกระทบของเงินส่งกลับบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อรวบรวมแบบสัมภาษณ์ที่ตอบกลับมา และได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ ตลอดจนทำการบรรณาธิกรข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงลงรหัสข้อมูล เพื่อนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายขนาดและระดับของการส่งเงินและจัดการเงินของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

ข้อจำกัดการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการส่งเงินและจัดการเงินส่งกลับของแรงงานข้ามชาติระดับปัจเจกบุคคลไม่รวมถึงเงินส่งกลับที่มาจากรัฐบาลมาเลเซียหรือองค์กรสาธารณประโยชน์ หรือองค์กรพัฒนาเอกชน หรือกลุ่มสมาชิกคนไทยเชื้อสายมลายูในประเทศมาเลเซียที่ส่งให้กับจังหวัดชายแดนใต้

2. การส่งเงินกลับบ้าน (remittance) ถึงแม้ว่านิยามใหม่ของนักวิชาการจะให้ความหมายของการส่งเงินกลับไม่ได้จำกัดเฉพาะรูปแบบของเงินเท่านั้น มันอาจจะจะเป็นรูปแบบสิ่งของ เช่น ทองคำ หรือมันอาจจะอยู่ในรูปของสินค้าบริโภคทั่วไป การส่งเงินกลับอาจจะไม่เป็นสิ่งของมีค่า แต่อาจจะเป็นแนวคิด (idea) การปฏิบัติ หรือค่านิยม ซึ่งเรียกการส่งกลับนี้ว่า การส่งกลับทางสังคม (social remittance) อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ข้อจำกัดการศึกษาการส่งเงินกลับบ้าน (remittance) เฉพาะการส่งกลับที่เป็นเศรษฐกิจ (economic remittance) ที่เป็นการส่งเงินในรูปแบบของเงิน และรวมถึงการ ส่งสิ่งของที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจต่างๆเท่านั้น แต่จะไม่รวมถึงการส่งกลับทางสังคม (social remittance) เนื่องจากเป็นการส่งกลับทางสังคมวัฒนธรรมที่ไม่สามารถวัดและประเมินคุณค่าได้จากการศึกษาในระยะสั้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การเพิ่มจำนวนของแรงงานย้ายถิ่นระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาคนี้ ประเทศที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สูง เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ใต้หวัน ฮองกง และไทย มีความต้องการแรงงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่แรงงานท้องถิ่นในประเทศปฏิเสธการทำงานที่สกปรก ยาก และอันตรายทำให้เปิดโอกาสให้แรงงานข้ามชาติย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในประเทศ ผลของความต้อการตลาดแรงงานนำไปสู่การแสวงหาแรงงานข้ามชาติเข้ามาทดแทน ในทางตรงกันข้าม บางประเทศในภูมิภาคมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า ได้แก่ ฟิลิปปินส์ พม่า และอินโดนีเซีย เป็นต้น ประเทศเหล่านี้มีระดับการว่างงานสูง ความแตกต่างของระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศในภูมิภาคทำให้เกิดการย้ายถิ่นข้ามชาติจากประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่าเดินทางเข้าไปทำงานในประเทศที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สูงกว่า ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ลาว กัมพูชา และพม่า (Asis 2005; Martin, Abella et al. 2006; สุทธิพร บุญมาก 2554) แต่ประเทศมาเลเซียมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจดีกว่าพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยทำให้แรงงานไทยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการเข้าไปทำงานในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะแรงงานไทยเชื้อสายมลายู (สุทธิพร บุญมาก 2554; Klanarong 2003) บทนี้จะนำเสนอวรรณกรรมเกี่ยวกับแรงงานไทยข้ามชาติที่เดินทางเข้าไปทำงานต่างประเทศซึ่งจะนำเสนอเกี่ยวกับ ลักษณะทั่วไปของแรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ เหตุผลของการย้ายถิ่น กระบวนการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของแรงงานไทย และผลกระทบของการย้ายถิ่น

เหตุผลของการย้ายถิ่นข้ามชาติ

การศึกษาเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าเหตุผลหลักของการย้ายถิ่นแรงงานไทยข้ามชาติคือสาเหตุทางเศรษฐกิจ (Chomchai 2000; Chunjitkaruna 2000; Laodumrongchai 2000; Ratanakomutra 2000; Sek-hong and Lee 2000; Chantavanich, Germershausen et al. 2001; Wille 2001; Ruenkaew 2002; Hewison 2004) ซึ่งเป็นการย้ายถิ่นทางเศรษฐกิจ เนื่องจากค่าจ้างแรงงานของประเทศไทยที่ค่อนข้างต่ำและแรงงานไทยข้ามชาติมีความต้องการเงินเพื่อการยกระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว เพื่อสำหรับการศึกษาบุตร และการชำระหนี้สิน งานวิจัยหลายชิ้นอ้างอิงปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดตามทฤษฎีการย้ายถิ่น ปัจจัยผลักดันรวมถึงรายได้ต่ำและการว่างงาน ปัจจัยดึงดูดรวมถึงรายได้ที่สูงกว่า

และความต้องการแรงงานในประเทศปลายทาง ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าแรงงานไทยข้ามชาติย้ายถิ่นเดินทางไปทำงานต่างประเทศ เพื่อหลบหนีความยากจนภายในประเทศไทยและเพื่อค้นหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าในประเทศปลายทาง

ประเด็นการตัดสินใจย้ายถิ่น ผลการศึกษาส่วนใหญ่ พบว่าแรงงานไทยข้ามชาติตัดสินใจย้ายถิ่นด้วยตนเอง (Chantavanich, Germershausen et al. 2001) อย่างไรก็ตาม มีแรงงานไทยข้ามชาติส่วนหนึ่งที่ตัดสินใจย้ายถิ่นภายใต้คำปรึกษากับคู่สมรส (Chomchai 2000) กรณีศึกษาแรงงานสตรีไทยข้ามชาติแสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงที่เป็นโสดทำการตัดสินใจย้ายถิ่นโดยปราศจากคำปรึกษาของครอบครัว (Wille 2001; Ruenkaew 2002) แต่ Pessar (1999) กล่าวว่า การตัดสินใจย้ายถิ่นเป็นการตัดสินใจของครอบครัวไม่ใช่การตัดสินใจของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติ การย้ายถิ่นเป็นกลยุทธ์ของครอบครัวในการเพิ่มรายได้และลดความเสี่ยง กลยุทธ์ครอบครัวหรือครัวเรือนอาจจะไม่สามารถใช้ได้กับบริบทของสังคมไทย เนื่องจาก แรงงานสตรีไทยข้ามชาติส่วนใหญ่มีแนวโน้มตัดสินใจด้วยตนเอง (Wille 2001; Ruenkaew 2002)

เครือข่ายการย้ายถิ่นมีบทบาทที่สำคัญในกระบวนการย้ายถิ่นที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานข้ามชาติในถิ่นต้นทางและประเทศปลายทางสำหรับแรงงานข้ามชาติที่ย้ายถิ่นครั้งแรก (Chantavanich 2001; Chantavanich, Germershausen et al. 2001; Ruenkaew 2002) เพื่อนและญาติในประเทศไทยและประเทศปลายทางเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารเพื่อการย้ายถิ่นที่สำคัญกว่านายหน้าแรงงานและหน่วยงานรัฐบาล เพื่อนและญาติที่เคยไปทำงานในประเทศปลายทางช่วยเหลือและสนับสนุนแรงงานข้ามชาติที่ย้ายถิ่นครั้งแรกในการหางานทำและหาที่พักอาศัยเมื่อพวกเขาไปถึงประเทศปลายทาง (Wong and Salaff 1998; Chantavanich 2001, p23; Chantavanich, Germershausen et al. 2001; Klanarong 2003) อย่างไรก็ตาม Chantavanich (2001, p29) and Hewison (2004) มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเครือข่ายการย้ายถิ่นมีบทบาทน้อยสำหรับแรงงานไทยข้ามชาติ เนื่องจากแรงงานไทยข้ามชาติส่วนใหญ่อาศัยนายหน้าแรงงาน บริษัทจัดหางานเอกชนในประเทศไทยเป็นผู้จัดการหางานทำและการเดินทางจากประเทศไทยไปทำงานในประเทศปลายทาง

แนวคิดเกี่ยวกับแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติ

ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นแรงงานระหว่างประเทศมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเนื่องจากมีจำนวนผู้ย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น มีแนวคิดและทฤษฎีที่อธิบายปรากฏการณ์การย้ายถิ่นแรงงานระหว่างประเทศ (international labour migration) จำนวนมากทั้งในระดับมหภาค (macro level) ที่ให้ความสำคัญกับตัวแปรเชิงโครงสร้างของสังคม และวัฒนธรรมของทั้งประเทศต้นทาง (origin country) และประเทศปลายทาง (destination country) ระดับจุลภาค (micro level)

ที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยในระดับปัจเจกบุคคล (individual) และครัวเรือน (household) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น และมีนักคิดที่พยายามเชื่อมโยงปัจจัยระดับมหภาคเข้ากับปัจจัยระดับจุลภาคเป็นระดับกลางหรือเมโส (meso level) เพื่อพยายามทำความเข้าใจปรากฏการณ์การย้ายถิ่นที่ดีขึ้นต่อสาเหตุของการย้ายถิ่นที่มีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอทฤษฎีหลักของการวิเคราะห์การย้ายถิ่น 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ กลุ่มทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ และแนวคิดว่าด้วยเครือข่ายการย้ายถิ่น (Massey et al., 1998)

1. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ (neo-classical economic) เป็นการวิเคราะห์ในระดับมหภาค แบบแผนการย้ายถิ่น และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นอธิบายตามทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มคลาสสิกใหม่ เกี่ยวกับดุลยภาพทางด้านเศรษฐกิจ นักวิชาการกลุ่มนี้มักจะอ้างถึงแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยผลักดัน ได้แก่ ความยากจน การขาดแคลนที่ดิน การมีประชากรจำนวนมากในประเทศต้นทาง (origin country) และปัจจัยดึงดูด ได้แก่ โอกาสในการมีงาน ค่าจ้างแรงงาน ความทันสมัยของประเทศปลายทาง (destination country) นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างและความไม่สมดุลในเงื่อนไขการจ้างงาน และค่าจ้างระหว่างประเทศ ผลของความไม่เท่าเทียมของค่าจ้างแรงงานส่วนเกินของประเทศต้นทางจะเคลื่อนย้ายไปสู่ประเทศปลายทางที่มีค่าจ้างที่สูงกว่าหรือมีแรงงานไม่เพียงพอ ผู้ย้ายถิ่นแต่ละคนจะทำการตัดสินใจเลือกที่จะย้ายไปประเทศใด ขึ้นอยู่กับการประเมินโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ในตลาดแรงงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความเท่าเทียมกันของค่าจ้างในระยะยาวและก่อให้เกิดดุลยภาพทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต้นทาง และประเทศปลายทาง การวิเคราะห์ระดับมหภาคของเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่มีความสำคัญต่อการอธิบายการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ แต่สาเหตุของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศไม่ได้จำกัดเฉพาะเรื่องของความแตกต่างด้านค่าจ้างแรงงาน และเศรษฐกิจระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อกระแสการย้ายถิ่นระหว่างประเทศอีกด้วย

2. กลุ่มทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ (new economic) เป็นการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค พฤติกรรม และกระบวนการตัดสินใจย้ายถิ่นอธิบายตามทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ที่มองว่าการย้ายถิ่นระหว่างประเทศมีความซับซ้อนมากกว่าตัวแปรเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจ โดยนำปัจจัยทางสังคมมาร่วมอธิบายกับปัจจัยทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน การตัดสินใจย้ายถิ่นเป็นผลมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจในระดับครัวเรือนที่พยายามลดหรือกระจายความเสี่ยงของรายได้ โดยอาศัยการย้ายถิ่นของสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครัวเรือนเป็นแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือน การตัดสินใจย้ายถิ่นจึงไม่ใช่เรื่องปัจเจกบุคคลแต่เป็นการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในครัวเรือน ความต้องการรายได้เพื่อนำมาพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัวอาจจะเป็นสิ่งสำคัญของสมาชิกในครัวเรือนที่

ย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศ หน่วยในการวิเคราะห์ระดับครัวเรือนเป็นสิ่งสำคัญในการอธิบายสาเหตุของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ทั้งนี้การวิเคราะห์การย้ายถิ่นระหว่างประเทศจึงต้องพิจารณาในมิติของครัวเรือนร่วมด้วย แต่แนวคิดนี้ถูกการวิพากษ์วิจารณ์ว่าได้ละเลยมุมมองเชิงประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นสาเหตุของการย้ายถิ่น

3. แนวคิดที่ว่าด้วยเครือข่ายการย้ายถิ่น (migrant network) เป็นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นระดับกลางหรือเมโส ถึงแม้ว่าตัวแปรเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นปัจจัยพื้นฐานของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ แต่เครือข่ายการย้ายถิ่นก็เป็นปัจจัยที่มีสำคัญต่อการย้ายถิ่นเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดเครือข่ายการย้ายถิ่นถูกสร้างขึ้น เพื่ออธิบายการมีกระแสนของการย้ายถิ่นของประเทศต้นทาง และประเทศปลายทางแห่งใดแห่งหนึ่งที่สูง ซึ่งแสดงถึงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ในประเทศปลายทางกับครัวเรือน และชุมชนที่อยู่ในประเทศต้นทาง เครือข่ายการย้ายถิ่นนี้จึงเป็นตัวแปรหลักในการเชื่อมโยงกระบวนการย้ายถิ่นระหว่างประเทศต้นทางกับประเทศปลายทางเข้าด้วยกัน

เครือข่ายการย้ายถิ่นถือว่าเป็นหัวใจหลักในการศึกษาการย้ายถิ่นฐาน (migration) เครือข่ายการย้ายถิ่นเป็นเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างความสัมพันธ์ปัจเจกบุคคล และโครงสร้างสังคม ดังนั้นการวิเคราะห์ตามแนวคิดที่ว่าด้วยเครือข่ายการย้ายถิ่นจึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์ระดับกลางที่เป็นความพยายามเชื่อมโยงการอธิบายในระดับปัจเจกบุคคลที่เป็นระดับจุลภาคเข้ากับปัจจัยทางโครงสร้างทางสังคมที่เป็นระดับมหภาค แนวคิดวิเคราะห์ระดับกลางนี้เน้นที่บทบาทของผู้กระทำในการเข้าถึงทรัพยากร เช่น ข้อมูลข่าวสาร อำนาจ และทุน

เครือข่ายการย้ายถิ่น หมายถึง ชุดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal ties) ที่เชื่อมโยงผู้ย้ายถิ่น(migrants) อดีตผู้ย้ายถิ่น (former migrants) และผู้ที่ไม่ได้ย้ายถิ่น (non-migrants) ในถิ่นต้นทาง (origin areas) และถิ่นปลายทาง (destination areas) ผ่านความสัมพันธ์ของเครือญาติ (kinship) เพื่อน (friendship) และจิตวิญญาณความเป็นคนถิ่นกำเนิดเดียวกัน (community origin) (Massey et al., 1998, 42) กล่าวคือเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมภายในครัวเรือน ญาติ เพื่อน หมู่บ้าน และคนร่วมชาติของผู้ย้ายถิ่นที่อยู่ในถิ่นปลายทางที่เชื่อมโยงสายใยระหว่างบุคคลจากถิ่นปลายทางเข้ากับถิ่นต้นทางของผู้ย้ายถิ่น หรือเป็นการเชื่อมโยงสายใยของอดีตผู้ย้ายถิ่นจากถิ่นต้นทางเข้าสู่ถิ่นปลายทางของพวกเขาที่เคยมีประสบการณ์ในการย้ายถิ่น ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาศัยความเชื่อมั่นระหว่างบุคคลภายในเครือข่ายการย้ายถิ่น

การส่งเงินกลับบ้าน

ถึงแม้ว่าปรากฏการณ์การส่งเงินกลับไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นพิเศษในการส่งกลับโดยแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติ (migrant worker) ผู้ที่ย้ายถิ่นจากประเทศที่ยากจนไปทำงานในประเทศที่ร่ำรวยหรือเศรษฐกิจที่ดีกว่า และเป็นผู้ที่ส่งเงินกลับประเทศต้นทางที่เขาย้ายถิ่นออก การส่งเงินกลับนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากมันประกอบด้วยกระแสทุนขนาดใหญ่ การจำเริญเติบโต และมีความเสถียรภาพสู่ประเทศที่ยากจนกว่า และการส่งเงินกลับนี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการย้ายถิ่นข้ามชาติและการพัฒนา

การส่งเงินกลับเป็นทุน (capital) ที่ถูกส่งจากแรงงานปัจเจกบุคคลผู้ที่หารายได้จากประเทศปลายทาง (destination countries) สู่ประเทศต้นทาง (origin country) ของพวกเขา เช่น ผู้หญิงที่มีภูมิลำเนาจากประเทศไทยเดินทางไปทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียส่งเงินที่เป็นรายได้ส่วนหนึ่งของเธอกลับให้กับครอบครัวของเธอในประเทศไทย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของครอบครัว เงินที่เธอส่งกลับให้ครอบครัวนั้น คือ การส่งเงินกลับ (remittance) การส่งเงินกลับไม่ได้จำกัดเฉพาะรูปแบบของเงินเท่านั้น มันอาจจะจะเป็นรูปแบบที่ง่ายต่อการโยกย้ายข้ามชาติ เช่น ทองคำ หรือมันอาจจะอยู่ในรูปของสินค้าบริโภคทั่วไป การส่งเงินกลับอาจจะไม่เป็นสิ่งของมีค่า แต่อาจจะเป็นแนวคิด (idea) การปฏิบัติ หรือค่านิยม ซึ่งเรียกการส่งกลับนี้ว่า การส่งกลับทางสังคม (social remittance)

คำว่า การส่งเงินกลับ (remittances) คือ เงินที่แรงงานย้ายถิ่นส่งกลับมายังชุมชนถิ่นต้นทางของพวกเขา การส่งเงินกลับเป็นลักษณะสำคัญภายในระบบการย้ายถิ่น (migration system) ทั้งการย้ายถิ่นภายใน (internal migration) และภายในระหว่างประเทศ (international migration) ถึงแม้ว่าการส่งเงินกลับจะมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่การส่งเงินกลับยังเป็นกระบวนการทางสังคมที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่ห่างไกล การแลกเปลี่ยน และพันธะข้ามแดนระหว่างแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติในประเทศปลายทางกับคนที่อยู่ข้างหลังในประเทศต้นทาง ปรากฏการณ์การส่งเงินกลับเกิดขึ้นเนื่องจากรูปแบบการย้ายถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์เพื่อความอยู่รอดของครอบครัวในชนบท กล่าวคือ ครอบครัวในชนบทขยายกิจกรรมการหารายได้ของพวกเขาด้วยกิจกรรมภายในเกษตรกรรม และนอกเกษตรกรรม เพื่อลดความเสี่ยง และเพิ่มรายได้ ในประเทศด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนางิจกรรมนอกภาคเกษตรกรรมเป็นต้นกำเนิดรายได้มากกว่ากิจกรรมในภาคเกษตรกรรม แต่ในชนบทที่กิจกรรมเศรษฐกิจของท้องถิ่นไม่มีความสามารถในการสร้างงานนอกภาคเกษตรกรรม ทำให้มีความจำเป็นที่สมาชิกในครอบครัวต้องออกจากชุมชนไปทำงานในเมือง (Hare 1999) การส่งกลับข้ามชาติไม่ได้จำกัดเฉพาะทุน แต่ยังรวมถึงสินค้า หรือแนวคิดด้วย แต่

ความสนใจส่วนใหญ่ นักวิชาการให้ความสำคัญต่อการส่งเงินกลับข้ามชาติ (international remittance of money)

การไหลของเงินส่งกลับประเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการสนับสนุนแรงงานออกไปทำงานต่างประเทศของประเทศต้นทาง โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาให้ความสำคัญในการส่งออกแรงงานไปทำงานต่างประเทศ เพื่อให้มีการส่งเงินกลับประเทศต้นทาง การส่งเงินกลับประเทศถือว่าเป็นกลุ่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต้นทางอย่างหนึ่ง เนื่องจากเงินจากการทำงานต่างประเทศที่ส่งกลับเป็นเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มรายได้ประชาชาติของประเทศต้นทาง นักกำหนดนโยบายหิยบายการไปทำงานต่างประเทศในฐานะที่เป็นกลุ่การพัฒนาของประเทศ (Massey et al. 1998)

กลุ่มประเทศเอเชียหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย มีนโยบายเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomic policies) เพื่อส่งเสริมแรงงานไปทำงานต่างประเทศในแผนพัฒนาของประเทศ รวมถึงการส่งเสริมการส่งเงินกลับของแรงงาน เพื่อเป้าหมายการพัฒนา Massey et al. (1998) ประเทศอินโดนีเซียใช้แรงงานย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศในฐานะที่เป็นหนึ่งนโยบายการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ และการเพิ่มขึ้นของแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่ไปทำงานต่างประเทศมีความคาดหวังที่จะส่งเงินกลับให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง ตัวอย่างเช่น การส่งเงินกลับบ้านของแรงงานข้ามชาติอินโดนีเซียไม่ได้เป็นเพียงแหล่งรายได้ที่สำคัญของเศรษฐกิจของประเทศเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทที่สำคัญต่อครอบครัวแรงงาน และเศรษฐกิจของครอบครัว

รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ปี 2525-2529 เป็นต้นมา เพื่อให้แรงงานไทยส่งเงินตราต่างประเทศกลับประเทศ เป็นการช่วยลดการขาดดุลการชำระเงินในช่วงที่มีการลดค่าเงินบาทในปี 2527 รัฐบาลสนับสนุนให้บริษัทเอกชนส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ โดยรัฐบาลเป็นคนกลางในการหาตำแหน่งงานว่าง และแผนพัฒนาต่อมา การสนับสนุนให้แรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศก็เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่อๆมา (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ 2544)

ช่องทางหรือวิธีการส่งเงินกลับ

เงินส่งกลับของแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติมีบทบาทในการสร้างความผูกพันกับครอบครัวที่อยู่ข้างหลัง การส่งเงินสามารถส่งกลับประเทศต้นทางผ่านช่องทางที่หลากหลาย วิธีการส่งเงินกลับบ้านสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ ผ่านช่องทางอย่างเป็นทางการ (formal channels) และผ่านช่องทางอย่างไม่เป็นทางการ (informal channels) ความปลอดภัยและต้นทุนที่ประหยัดของการส่งเงินกลับบ้านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งของแรงงานที่ครอบครัวข้างหลังจะนำเงินไปใช้ประโยชน์ต่อ

ถิ่นต้นทาง ช่องทางที่ปลอดภัยสำหรับการส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศมีอยู่ในระบบการส่งเงินผ่านช่องทางอย่างเป็นทางการผ่าน ธนาคาร และบริษัทส่งเงินเอกชน ในบางกรณี แรงงานข้ามชาติใช้ช่องทางที่เป็นทางการ เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ หรือบริษัทส่งเงิน บางกรณีใช้ช่องทางที่ไม่เป็นทางการ เช่น การถือเงินกลับบ้านด้วยตนเอง หรือนำเงินฝากให้บุคคลอื่นถึงเงินกลับบ้านให้ครอบครัว การส่งเงินผ่านช่องทางที่เป็นทางการจำนวนเงินที่โอนข้ามประเทศจะถูกบันทึกในบัญชีของชาติ ในขณะที่การโอนเงินหรือนำเงินกลับประเทศด้วยช่องทางที่ไม่เป็นทางการไม่ถูกบันทึกในระบบ ซึ่งมีการประมาณการณ์ว่าการโอนเงินผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการมีปริมาณมากกว่าเงินที่โอนผ่านช่องทางที่เป็นทางการ

การส่งเงินกลับนั้นมี 4 ช่องทางที่เงินสามารถส่งข้ามชาติได้ในปัจจุบัน 1) ส่งผ่านมือ เงินสามารถถูกส่งผ่านโดยมือของผู้ย้ายถิ่นหรือเพื่อนที่นำเชื่อถือ หรือสมาชิกในครอบครัวที่กำลังจะเดินทางกลับประเทศต้นทางที่ผู้ย้ายถิ่นต้องการให้เงินถูกส่งกลับให้กับครอบครัว แนวทางนี้มีข้อดีที่ไม่มีค่าธรรมเนียมในการโอนเงิน หรือภาษีจากจำนวนเงินส่งกลับ แต่วิธีนี้มีความเสี่ยงต่อขโมย และอาจจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย ถ้ามีกฎหมายห้ามการนำเงินเข้าหรือออกเกินจำนวนกำหนด 2) การส่งเงินกลับผ่านจดหมาย วิธีการนี้มีความเสี่ยงสูงมากในการส่งเงินกลับเพราะอาจจะมีขโมยภายในระบบไปรษณีย์ แต่การศึกษา พบว่า แรงงานเม็กซิกันในประเทศอเมริกันใช้วิธีการส่งเงินกลับวิธีนี้ เนื่องจากง่ายและต้นทุนถูก 3) การโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างธนาคารหรือสถาบันการเงิน วิธีนี้มีข้อดีที่ระบบความปลอดภัยสูงและมีความรวดเร็ว แต่อาจจะมีค่าธรรมเนียมสูงต่อผู้ส่งเงิน และผู้ส่งเงินอาจจะต้องแสดงเอกสารทางการในฐานะที่เป็นแรงงานข้ามชาติที่มีสถานภาพถูกกฎหมาย รวมถึงบัญชีธนาคาร ซึ่งแรงงานข้ามชาติส่วนหนึ่งเป็นแรงงานข้ามชาติที่มีสถานภาพผิดกฎหมาย 4) การโอนเงินผ่านบริษัทโอนเงินเอกชน เช่น western union บริษัทเอกชนนี้มีเครือข่ายตัวแทนทั่วโลก หรือบางประเทศที่เงินสามารถรับได้ในประเทศต้นทาง วิธีนี้เป็นที่นิยมมาก ถึงแม้ว่าจะมีค่าธรรมเนียมในการโอนเงินระหว่างประเทศ แต่ไม่ต้องแสดงเอกสารทางราชการจากผู้ส่งเงิน

แรงงานข้ามชาตินิยมส่งเงินกลับผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการด้วยเหตุผลที่หลายหลาย ได้แก่ ความรวดเร็ว ประหยัด สะดวกสบาย ปลอดภัย แรงงานที่มีสถานภาพผิดกฎหมายมีความเสี่ยงในการใช้ช่องทางโอนเงินทางการ การไม่มีทางเลือก เพราะ ผู้รับเงินอาศัยอยู่ในชนบทไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงิน อัตราแลกเปลี่ยนที่ต่ำกว่า และผู้รับ/ผู้ส่งไม่คุ้นเคยกับระบบธนาคาร และอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับรายงาน IMF ช่องทางการโอนเงินที่ไม่เป็นทางการใช้เวลาในการโอนเงินข้ามประเทศประมาณ 6-12 ชั่วโมง

ต้นทุนการส่งเงินผันแปรกับประเทศ และวิธีการส่งเงิน นอกจากนั้น ค่าบริการสำหรับการโอนเงินรวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ ซึ่งยากที่จะเข้าใจสำหรับลูกค้า ในบางกรณี ถึงแม้ว่า

ผู้ส่งเงินและผู้รับเงินรู้ว่าต้นทุนที่แท้จริงของการจัดการ ปัจจุบันการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในสถาบันการเงินทำให้ราคาการโอนเงินต่ำลงและเพิ่มความโปร่งใยังขึ้น

ถึงแม้ว่าจะมีการบริการส่งเงินกลับระหว่างประเทศ แต่ประชาชนที่อาศัยอยู่ชนบทที่ห่างไกลมีความไม่สะดวกในการเงินทางเข้ามาในเมืองเพื่อเข้าถึงบริการของการส่งเงินกลับผ่านช่องทางอย่างเป็นทางการของธนาคาร ถึงแม้ว่าปัจจุบันให้เขตเมืองต่างๆ ระดับจังหวัด อำเภอ และเขตเทศบาลบางแห่งจะมีการบริการของธนาคารเอกชนก็ตาม รวมถึงอัตราค่าบริการของการส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศที่สูง ดังนั้นต้นทุนของการบริการส่งเงินกลับระหว่างประเทศมีแนวโน้มทำให้แรงงานไทยที่เข้าไปทำงานต่างประเทศไม่นิยมส่งเงินกลับบ้านเท่าที่ควร เหตุผลของการบริการทางการเงินที่ไกลบ้าน และค่าธรรมเนียมการส่งเงิน และการขาดแคลนการบริการส่งเงินกลับเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แรงงานไทยตัดสินใจส่งเงินกลับผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ช่องทางที่ไม่เป็นทางการรวมถึงการถือเงินกลับบ้านโดยตัวของแรงงานเอง หรือการฝากเพื่อนและญาติถือเงินกลับบ้านให้ครอบครัวข้างหลัง ถึงแม้ว่าวิธีการส่งเงินกลับ โดยวิธีการถือเงินสดกลับประเทศจะไม่มีค่าธรรมเนียมค่าบริการ แต่เป็นวิธีการที่ไม่ปลอดภัยในการถือเงินกลับบ้านที่มีระยะทางไกล

รายงานการศึกษาจากแรงงานอินโดนีเซีย พบว่า แรงงานอินโดนีเซียย้ายถิ่นข้ามชาติ รวมถึงแรงงานที่ผิดกฎหมายส่งเงินกลับบ้านผ่านธนาคาร และส่งเงินผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ทั้งนี้เงินส่งกลับบ้านของแรงงานที่มีสถานภาพผิดกฎหมายมีขนาดใหญ่กว่าเงินส่งกลับบ้านของแรงงานที่มีสถานภาพถูกกฎหมาย เนื่องจากจำนวนแรงงานที่มีสถานภาพผิดกฎหมายมีจำนวนมาก เงินของแรงงานอินโดนีเซียข้ามชาติถูกส่งผ่านธนาคาร การบริการจดหมาย นายหน้าคนกลางและ เพื่อนของแรงงาน เมื่อทำการเปรียบเทียบวิธีการส่งเงินผ่านธนาคาร การบริการจดหมาย และนายหน้าคนกลาง พบว่านายหน้าคนกลางมีความเสี่ยงสูง แต่เป็นช่องทางที่มีความสะดวกสบายมากที่สุดเช่นกัน (Sukamdi & Haris, 2004)

ถึงแม้ว่าการส่งเงินกลับบ้านของแรงงานข้ามชาติมี สองวิธีการหลัก คือ 1) การส่งเงินผ่านช่องทางที่เป็นทางการ ได้แก่ ธนาคาร หรือ ธุรกิจการส่งเงินอย่างถูกกฎหมาย และ 2) การส่งเงินผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผ่านเครือข่ายทางสังคม หรือนายหน้า แต่เนื่องจากประเทศไทยและมาเลเซียมีพรมแดนติดต่อกันรูปแบบการส่งเงินกลับของแรงงานไทยที่ทำงานในมาเลเซียจึงมีลักษณะและวิธีการที่หลากหลายมากกว่าการทำงานในประเทศที่ห่างไกล เช่น สิงคโปร์ ไต้หวัน ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง เป็นต้น นัยสำคัญของการส่งเงินกลับระหว่างประเทศไทยมาเลเซีย คือ ระยะทางที่ห่างไกลของการเดินทางข้ามแดนระหว่างประเทศที่สามารถเดินทางกลับถิ่นต้นทางได้สะดวก เมื่อต้องการเดินทางกลับ ประกอบกับ ต้นทุนของวิธีการส่งเงินกลับผ่านระบบทางการกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทย จำนวนของแรงงานไทยที่ทำงานในมาเลเซีย

นโยบายของรัฐบาลบางประเทศพยายามประชาสัมพันธ์ช่องทางการส่งเงินกลับเฉพาะทาง เนื่องจาก ถ้าการส่งเงินจากประเทศที่ร่ำรวยโอนผ่านช่องทางที่มีต้นทุนต่ำจะช่วยให้เงินจำนวนมากส่งผ่านโดยตรงให้กับครอบครัวในประเทศต้นทางเพิ่มขึ้น รัฐบาลพยายามส่งเสริมและให้ข้อมูลกับแรงงานเกี่ยวกับความแตกต่างของต้นทุนการส่งเงินกลับ และประเทศรับเงินกลับก็พยายามส่งเสริมให้มีการโอนเงินผ่านช่องทางที่ถูกกฎหมาย เพื่อจะได้นับเงินที่ถูกโอนระหว่างประเทศเข้าสู่บัญชีรายรับของชาติ

รายงานการศึกษา ของ Hernandez-Coss, et al. (2008) พบว่า กระแสการเคลื่อนย้ายแรงงานอินโดนีเซียข้ามชาติมาทำงานในประเทศมาเลเซียมีจำนวนเพิ่มขึ้น ขณะที่กระแสการส่งเงินกลับประเทศอินโดนีเซียจากประเทศมาเลเซียผ่านช่องทางที่เป็นทางการกับลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แรงงานอินโดนีเซียข้ามชาติส่วนใหญ่ส่งเงินกลับประเทศผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการ มีเพียงร้อยละ 10 ของแรงงานอินโดนีเซียข้ามชาติในมาเลเซียที่นิยมใช้ช่องทางที่เป็นทางการในการส่งเงินกลับบ้าน ให้ครอบครัวในประเทศอินโดนีเซีย ประกอบกับรายงานการศึกษาของ Sukamdi & Haris (2004) พบว่า แรงงานอินโดนีเซียข้ามชาติปกติส่งเงินกลับบ้านผ่าน ธนาคาร ไปรษณีย์ นายหน้าส่งเงิน และเพื่อน อย่างไรก็ตามแรงงานอินโดนีเซียข้ามชาตินิยมส่งเงินกลับบ้านผ่านนายหน้าส่งเงินมากที่สุด เนื่องจากพวกเขาได้รับความสะดวกสบายในการดำเนินการ ถึงแม้ว่าจะมีความเสี่ยงสูง ซึ่งวิธีการส่งเงินผ่านนายหน้าส่งเงินสามารถอธิบายได้ว่าทำไมครอบครัวของพวกเขาถึงไม่ได้รับเงินส่งกลับเต็มจำนวนที่พวกเขาส่งมาให้

การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติควรจะทำให้เป็นแรงงานข้ามชาติที่มีสถานภาพถูกกฎหมาย ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อแรงงานข้ามชาติ และประเทศต้นทาง รวมถึงประเทศปลายทาง จึงมีความพยายามที่จะทำให้แรงงานข้ามชาติเป็นแรงงานที่มีสถานภาพถูกกฎหมายในประเทศปลายทางและประเทศต้นทาง ในประเด็นการส่งเงินกลับบ้านของแรงงานข้ามชาติ World Bank กล่าวว่า ระบบการส่งเงินกลับที่เป็นทางการสามารถช่วยปรับปรุงภาคการเงิน และทำให้ลดความยากจนได้มากขึ้น ด้วยความปลอดภัย และความน่าเชื่อถือได้ เป็นช่องทางที่เหมาะสมที่สุด อย่างไรก็ตามการส่งเงินกลับสามารถมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต้นทาง (Bowring 2005) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการทราบถึงช่องทางในการส่งเงินกลับทั้งทางการและไม่ทางการ เงินที่ส่งกลับถูกส่งผ่านถึงครอบครัวในประเทศต้นทางช่องทางไหน เพราะอะไรแรงงานข้ามชาติถึงเลือกใช้วิธีการนั้น

ช่องทางการส่งเงินกลับจากประเทศมาเลเซีย

กระบวนการส่งเงินกลับหรือการโอนเงินกลับของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในมาเลเซีย ทั้งรูปแบบการส่งเงินกลับที่เป็นทางการ และที่ไม่เป็นทางการ รวมถึงการส่งเงินระหว่างประเทศและการส่งเงินภายในประเทศจากผู้ส่งเงินหรือแรงงานสู่ผู้รับเงินหรือครอบครัวในถิ่นต้นทาง

การส่งเงินอย่างเป็นทางการระหว่างประเทศมาเลเซียสู่ประเทศไทย การให้บริการโอนเงินหรือการส่งเงินกลับบ้านอย่างเป็นทางการในประเทศมาเลเซีย สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. ระบบการโอนเงินผ่านธนาคารระหว่างประเทศ

ประเทศมาเลเซียมีธนาคารพาณิชย์ ที่ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ จำนวน 11 ธนาคาร เป็นธนาคารภายในประเทศหรือคนมาเลเซียเป็นเจ้าของธนาคาร ได้แก่ Bank Simpanan Nasional, May Bank, CIMB Bank, RHB Bank, Bank Islam เป็นต้น ธนาคารอิสลาม 1 ธนาคาร และธนาคารต่างชาติ 6 ธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย มีสาขาของธนาคารที่สามารถโอนเงินหรือส่งเงินกลับประเทศไทยทั่วประเทศมาเลเซีย รวมถึงการโอนเงินผ่านระบบเครือข่ายที่เอ็มของธนาคารพาณิชย์นั้นๆ ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์บางแห่งที่ได้รับอนุญาตให้มีบริการการโอนเงินหรือส่งเงินนอกประเทศให้สำหรับแรงงานข้ามชาติเปิดสาขานาธนาคารขนาดเล็กหรือหน่วยบริการพิเศษเพื่อโอนเงินระหว่างประเทศใกล้กับสถานที่ทำงานหรือที่พักอาศัยของแรงงานข้ามชาติ

Bumiputra Commerce, RHB Bank และ May Bank เป็นธนาคารพาณิชย์ภายในประเทศ ที่มีบทบาทสำคัญในการโอนเงินระหว่างประเทศให้กับแรงงานข้ามชาติในประเทศมาเลเซีย เพื่อส่งเงินกลับบ้าน เนื่องจากธนาคารดังกล่าวเป็นธนาคารขนาดใหญ่และมีสาขานาธนาคารเป็นจำนวนมากในประเทศมาเลเซีย ทำให้แรงงานข้ามชาติเข้าถึงการบริการของธนาคารได้สะดวก สำหรับธนาคาร Bank Simpanan Nasional (BSN) มีการให้บริการพิเศษในการโอนเงินระหว่างประเทศ สำหรับแรงงานข้ามชาติอินโดนีเซีย เพื่อส่งเงินกลับประเทศอินโดนีเซีย

การโอนเงินระหว่างประเทศผ่านระบบธนาคารจากประเทศมาเลเซียสู่ประเทศปลายทาง ณ สาขานาธนาคารต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย แรงงานข้ามชาติมีทางเลือก 2 วิธีการในการส่งเงินกลับบ้าน วิธีการแรก คือ การโอนเงินสดโดยตรงเข้าสู่บัญชีเงินฝากในประเทศปลายทาง และวิธีที่สอง คือ การฝากเงินในบัญชีธนาคารของตนเองในประเทศมาเลเซีย และทำการซื้อเช็คหรือแบงค์ดราฟท์ของธนาคารนั้น ถ้าแรงงานข้ามชาติโอนเงินโดยตรงเข้าสู่บัญชีธนาคารประเทศปลายทาง เงินนั้นจะทำการโอนผ่านธนาคารคู่สัญญาในประเทศปลายทางนั้นๆ

2. ระบบการโอนเงินบริษัทเอกชน

นอกจากธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสถาบันการเงินหลักและดั้งเดิมในการทำธุรกรรมทางการเงินเพื่อการโอนเงินหรือส่งเงินระหว่างประเทศให้สำหรับแรงงานข้ามชาติแล้ว ปัจจุบันมีบริษัทเอกชนที่ให้บริการโอนเงินหรือส่งเงินระหว่างประเทศในประเทศมาเลเซีย ซึ่งแรงงานข้ามชาติสามารถทำการส่งเงินกลับประเทศต้นทางได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เช่น Western Union, Money Gram และ IME Impex Sdn Bhd (international Money Express) ธนาคารพาณิชย์บางแห่งในประเทศมาเลเซียเป็นตัวแทนของบริษัทเอกชนผู้ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ ได้แก่ ธนาคาร Commerce International Merchant Bankers (CIMB) Bank และ Bumiputra-Commerce Bank (BCB) เป็นธนาคารตัวแทนของบริษัท (Western Union agent) และธนาคาร May Bank

เป็นธนาคารตัวแทนของบริษัท (Money Gram agent) เมื่อไม่มีทางเลือกในการโอนเงินระหว่างประเทศด้วยวิธีอื่น แต่แรงงานข้ามชาติต้องการโอนเงินอย่างรวดเร็ว และสะดวกสบาย การโอนเงินระหว่างประเทศผ่านบริษัทเอกชนเป็นสาเหตุหลักของการโอนเงินผ่านบริษัทเอกชนของแรงงานข้ามชาติจะเลือกใช้บริการบริษัทเอกชนในการส่งเงินกลับประเทศต้นทาง บริษัทเอกชนต่างๆ ให้บริการโอนเงินผ่านระหว่างประเทศทั่วโลกที่เชื่อมโยงผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตสมัยของบริษัทนั้นๆ ภายในไม่กี่นาทีผู้รับเงินในประเทศต้นทางก็สามารถรับเงินได้ ณ ที่ทำการประเทศต้นทาง

บริษัท เวสเทิร์น ยูเนียน (Western Union) เข้ามาดำเนินการในประเทศมาเลเซียตั้งแต่ปี 2001 ซึ่งดำเนินการร่วมกับ Bumiputra-Commerce Bank (BCB) และไปรษณีย์มาเลเซีย (POS Malaysia) การโอนเงินหรือส่งเงินจากลูกค้าธนาคาร BCB มีการจำกัดวงเงินสูงสุด จำนวน 2,500 US ส่วนการโอนเงินผ่านไปรษณีย์มาเลเซียนั้น มีการจำกัดวงเงินสูงสุดในการโอนเงิน จำนวน 500 US ทั้งนี้ เนื่องจากไปรษณีย์ไม่ใช่สถาบันการเงินตามระเบียบของธนาคารแห่งชาติประเทศมาเลเซีย บริษัท เวสเทิร์น ยูเนียน คิดค่าบริการโอนเงินระหว่างประเทศประมาณร้อยละ 15 ของจำนวนเงินโอน โดยไม่มีค่าธรรมเนียมบริการจากอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งเป็นอัตราที่มีการแข่งขันกันสูง อย่างไรก็ตาม ค่าธรรมเนียมบริการมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประเทศ บริษัท เวสเทิร์น ยูเนียนจะได้รับผลประโยชน์ ร้อยละ 50 ของค่าธรรมเนียม และอีกร้อยละ 50 จ่ายให้กับธนาคารและตัวแทนอย่างเท่าๆกัน ทั้งนี้ ผู้รับเงินในประเทศต้นทางจะได้รับการติดต่อทางโทรศัพท์หรือทางอีเมลจากบริษัท เวสเทิร์น ยูเนียน การรับเงินสามารถจ่ายเงินด้วยเงินเหรียญสหรัฐ หรือเงินตราประเทศท้องถิ่นนั้นๆ ตามที่ผู้รับเงินปรารถนา

บริษัท IME Impex Sdn Bhd เป็นบริษัทที่ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศให้กับคนเนปาล รัฐบาลเนปาลให้ความสำคัญกับการโอนเงินกลับประเทศเนปาล และมีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างรัฐบาลมาเลเซียกับรัฐบาลเนปาล บริษัท IME ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลมาเลเซียให้จัดตั้งอย่างเป็นทางการในประเทศมาเลเซีย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับแรงงานข้ามชาติเนปาลในการส่งเงินจากประเทศมาเลเซียกลับประเทศเนปาล ตั้งแต่ปี 2002 บริษัท IME ดำเนินการภายใต้ พ.ร.บ. บริษัทเอกชนของประเทศมาเลเซีย โดยเป็นบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งชาติประเทศมาเลเซียให้ดำเนินธุรกิจการโอนเงินระหว่างประเทศ สำหรับแรงงานข้ามชาติเป็นแห่งแรกของประเทศมาเลเซีย การดำเนินการโอนเงินระหว่างประเทศของบริษัท IME อยู่ภายใต้การควบคุมด้วยกฎระเบียบของธนาคารแห่งชาติประเทศมาเลเซีย และกฎระเบียบของสากลในการดำเนินการโอนเงินระหว่างประเทศ ในระยะเริ่มแรกบริษัท IME ให้บริการโอนเงินกับแรงงานข้ามชาติเนปาลเท่านั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการส่งเงินกลับของแรงงานข้ามชาติเนปาลในมาเลเซียสู่เนปาล และการโอนเงินของบริษัท IME นี้ ได้ถูกนับรวมในรายงานของธนาคารแห่งการพัฒนาเอเชียตั้งแต่ปี 2006 ทั้งนี้การดำเนินการของ IME เป็นการทำข้อตกลงทางการค้ากับสามธนาคารในประเทศมาเลเซีย

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 ทางบริษัท IME มีการดำเนินธุรกิจการโอนเงินที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นภายใต้ใบอนุญาตใหม่ที่ได้รับจากธนาคารแห่งชาติประเทศมาเลเซีย ทำให้

บริษัท IME สามารถดำเนินธุรกิจการโอนเงินทั้งรับและส่งเงินระหว่างประเทศ ปัจจุบันบริษัท IME มีการทำข้อตกลงร่วมมือกับธนาคารท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศมาเลเซียหลายแห่ง ได้แก่ Maybank, CIMB Bank, Public Bank, RHB Bank, AmBank, Hong Leong Bank และ EON Bank เพื่ออำนวยความสะดวกในให้บริการโอนเงินของลูกค้าบริษัท ทางบริษัท IME คิดค่าบริการโอนเงินเพียงร้อยละ หนึ่ง อย่างไรก็ตาม บริษัท จำกัดวงเงินสูงสุดในการโอนเงิน จำนวน 10,000 RM ที่แรงงานข้ามชาติเนปาลสามารถส่งเงินกลับประเทศ ผู้รับเงินโอนสามารถรับเงินโอนภายในวันเดียวกันของการโอนเงินในประเทศเนปาล ซึ่งปัจจุบันบริษัท IME มีสาขา จำนวน 52 สาขาทั่วประเทศเนปาล ซึ่งเป็นวิธีการโอนเงินระหว่างประเทศของแรงงานเนปาลที่รัฐบาลเนปาลที่สนับสนุนการส่งเงินกลับประเทศที่สะดวกและมีต้นทุนต่ำในการบริการโอนเงินระหว่างประเทศ

3. ระบบไปรษณีย์ ได้แก่ Pos Malaysian

ไปรษณีย์มาเลเซีย (POS Malaysia) เป็นตัวแทนของบริษัท เวสเทิร์น ยูเนียน ให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ ตั้งแต่บริษัท เวสเทิร์น ยูเนียน เข้ามาดำเนินกิจการในประเทศมาเลเซียปี 2001 บริษัทเวสเทิร์น ยูเนียนเป็นผู้ให้บริการโอนเงินด่วนทั่วโลกเชื่อมโยงผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อันทันสมัยภายในไม่กี่นาทีก็สามารถส่งเงินและรับเงินได้ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ทั่วประเทศ ทั้งนี้มีวงเงินสูงสุดในการฝากส่งต่อฉบับไม่เกิน 500 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อวัน ซึ่งเป็นการจำกัดจำนวนเงินโอนระหว่างประเทศที่ต่ำกว่าการโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากไปรษณีย์ไม่ใช่สถาบันการเงินตามระเบียบของธนาคารแห่งชาติประเทศมาเลเซีย สำหรับอัตราค่าบริการขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่ฝากส่งและประเทศปลายทาง อย่างไรก็ตามช่องทางโอนเงินอย่างเป็นทางการในประเทศมาเลเซีย แต่ละช่องทางมีต้นทุนในการโอนเงินและค่าบริการแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับ ประเทศ เมือง จำนวนเงิน และความเร็วในการรับเงิน ข้อมูลระบบการส่งเงินกลับบ้านของธนาคารโลก คำนวณต้นทุนการส่งเงินกลับบ้านจากประเทศมาเลเซียสู่ประเทศรับเงินหลักของแรงงานข้ามชาติ ดังตาราง

การส่งเงินกลับระหว่างประเทศมาเลเซียสู่ประเทศไทยเป็นการส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศ ที่ไม่เป็นทางการสามารถจำแนกออกเป็น 2 วิธีการ ได้แก่

1. การถือเงินสดกลับบ้านด้วยตนเอง ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ทำงานในประเทศมาเลเซียจะทำการถือเงินสดกลับบ้านด้วยตัวเองให้กับครอบครัวในจังหวัดชายแดนใต้ เมื่อพวกเขาเดินทางกลับบ้านมาเยี่ยมครอบครัวในถิ่นต้นทาง ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำจะนำเงินค่าจ้าง/เงินเก็บสะสมจากการทำงานของพวกเขาไปแลกเปลี่ยนเงิน ณ ด่านชายแดน แล้วนำเงินสดกลับบ้านให้ครอบครัวในจังหวัดชายแดนใต้ การถือเงินสดกลับมาให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นการส่งเงินกลับบ้านจากประเทศมาเลเซียสู่ประเทศไทยที่เป็นการส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศ แต่การส่งเงินกลับบ้านลักษณะนี้เป็นการส่งเงินกลับบ้านอย่างไม่เป็นทางการที่ไม่ผ่านระบบของการโอนเงินระหว่างประเทศ

2. การส่งเงินกลับบ้านผ่านเครือข่ายการย้ายถิ่น นอกจากการถือเงินสดกลับบ้านด้วยตัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำแล้ว บ่อยครั้งผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ไม่สามารถเดินทางกลับไปเยี่ยมครอบครัวในถิ่นต้นทางด้วยตนเอง พวกเขาจึงไม่สามารถนำเงินกลับไป

ให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทางได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่มีสถานภาพทำงานผิดกฎหมายในประเทศมาเลเซีย ได้แก่ ผู้ประกอบการย้ายถิ่นที่เดินทางไปทำงานมาเลเซียโดยไม่มีเอกสารทางการ (undocumented migrant worker) และผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่อยู่เกินกำหนดระยะเวลาวีซ่า (overstaying migrant worker) จะนิยมเดินทางกลับมาจังหวัดชายแดนใต้ปีละครั้งหรือสองครั้ง ถ้าพวกเขาต้องการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง พวกเขาจะทำการฝากเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางผ่านเครือข่ายการย้ายถิ่น (migrant network) ของพวกเขา สมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่น ได้แก่ ญาติ และเพื่อนในประเทศมาเลเซียจะนำเงินมาส่งให้กับครอบครัวในจังหวัดชายแดนใต้ ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำจะนำเงินสกุลมาเลเซียไปฝากให้กับบุคคลที่เป็นสมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่นที่พวกเขาไว้วางใจในการนำเงินสดกลับไปให้ครอบครัวในจังหวัดชายแดนใต้ ผู้ที่รับฝากเงินให้ครอบครัวจะนำเงินสกุลมาเลเซียมาแลกเป็นเงินบาท และนำเงินบาทไปส่งให้กับครอบครัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในถิ่นต้นทาง ส่วนใหญ่สมาชิกในเครือข่ายที่เป็นผู้ส่งเงินกับผู้รับฝากจะเป็นเพื่อนร่วมหมู่บ้าน หรือญาติพี่น้องที่มีความไว้วางใจต่อกัน การส่งเงินผ่านมือระหว่างสมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่นจากประเทศมาเลเซียสู่จังหวัดชายแดนใต้ อาจมีความเสี่ยงในการถือเงินกลับบ้าน ความไว้วางใจต่อบุคคลที่ส่งเงินจึงเป็นเรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตามการส่งเงินกลับบ้านผ่านเครือข่ายการย้ายถิ่นเป็นการส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศอย่างไม่เป็นทางการ เนื่องจากไม่ผ่านระบบของการโอนเงินระหว่างประเทศ

ผลกระทบของการส่งเงินกลับต่อประเทศต้นทาง

การส่งเงินมีสมมติฐานว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเศรษฐกิจประเทศต้นทาง การส่งเงินจะช่วยลดการขาดดุลการชำระเงินจากการเพิ่มของสินค้านำเข้าและการบริการ สำหรับครอบครัว เงินส่งกลับเป็นแหล่งทุนที่สำคัญของรายได้ครอบครัวที่มีคุณค่าต่อสวัสดิการของครอบครัว เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศมีข้อจำกัดในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน เงินส่งกลับจึงมีความสำคัญต่อครอบครัวที่อยู่ข้างหลัง ผลการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า เงินที่ถูกส่งกลับของแรงงานข้ามชาติถูกใช้จ่ายใน 4 แนวทางโดยผู้รับเงิน คือ การบริโภค รวมถึงการศึกษาและสาธารณสุข ที่พักอาศัย การซื้อที่ดิน และการลงทุนในการผลิต ถึงแม้ว่าการลงทุนในการผลิตเป็นสิ่งที่ดีสำหรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจท้องถิ่นและชาติ แต่เงินส่งกลับส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในเรื่องการบริโภค และอสังหาริมทรัพย์

Nyberg-Sorenson et al (2002) กล่าวว่า เงินส่งกลับในประเทศที่กำลังพัฒนามีคุณค่าต่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของครอบครัวของแรงงานข้ามชาติในประเทศต้นทาง อย่างไรก็ตาม เงินกลับไม่ได้มีผลกระทบต่อครอบครัวของแรงงานข้ามชาติเท่านั้น ครอบครัวของผู้ที่ไม่มีสมาชิกไปทำงานต่างประเทศก็ได้รับประโยชน์จากเงินส่งกลับเช่นเดียวกัน เนื่องจากความต้องการซื้อในธุรกิจการค้าและการบริการระหว่างชาวบ้านที่ไม่ได้ไปทำงานต่างประเทศ และแรงงานข้ามชาติ รวมถึงครอบครัว

ของพวกเขาเพิ่มขึ้น รายงานการศึกษาของ Masey et al. (1998) พบว่า เงินส่งกลับในประเทศฟิลิปปินส์ถูกใช้เพื่อการซื้อสินค้าที่มีความจำเป็นพื้นฐาน และจ่ายหนี้ หลังจากนั้นเงินที่ถูกส่งกลับจะถูกนำไปใช้เพื่อการสร้างและปรับปรุงที่อยู่อาศัย การศึกษา และซื้อที่ดิน อย่างไรก็ตามเงินที่ถูกใช้นั้นถือว่าเป็นการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ การใช้เงินเพื่อความจำเป็นพื้นฐาน ที่อยู่อาศัย การศึกษา และการซื้อที่ดิน การใช้เงินส่งกลับนี้มีผลกระทบที่วิเศษกับชุมชนต้นทางของแรงงานข้ามชาติ อาจกล่าวได้ว่า เงินส่งกลับมีผลกระทบทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น โดยเฉพาะครอบครัวของแรงงานข้ามชาติเท่านั้น

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการที่แรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานไทยข้ามชาติจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือซึ่งเป็นแหล่งที่มีผู้เดินทางไปทำงานต่างประเทศเป็นจำนวนมากลำดับต้นๆ ของประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการไปทำงานต่างประเทศของแรงงานที่มีต่อปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม ทั้งผลกระทบทางบวกและทางลบ ผลกระทบทางบวก ได้แก่ เป็นการลดปัญหาการว่างงานในประเทศ การนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศไทย แรงงานมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น การแก้ปัญหาความยากจนในชนบท การได้รับความยอมรับในชุมชนมากขึ้น การมีบทบาทเพิ่มขึ้นในชุมชน สำหรับผลกระทบทางลบ ได้แก่ การล่มสลายของสถาบันครอบครัว การมีคุณภาพชีวิตต่ำในต่างแดน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการพนันและอาชญากรรม ผลกระทบของการไปทำงานต่างประเทศนั้นจะเห็นได้ว่าการย้ายถิ่นของแรงงานทำให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามการย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศก็เป็นโอกาสของชีวิตของแรงงานที่ไปทำงานในต่างประเทศที่สามารถเก็บเงิน เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว

โดยทั่วไปแรงงานข้ามชาติจะถูกจ้างงานในงานที่มีลักษณะสกปรก อันตราย และเป็นอาชีพที่มีค่าจ้างต่ำ แรงงานข้ามชาติต้องทำงานที่มีเงื่อนไขการทำงานและการอยู่อาศัยต่ำกว่ามาตรฐานของคนท้องถิ่น แรงงานย้ายถิ่นส่วนใหญ่ย้ายถิ่นข้ามแดนโดยปล่อยให้ครอบครัว และลูกอาศัยอยู่กับผู้สูงอายุหรือญาติในชนบท แรงงานข้ามชาติเป็นแรงงานต่างชาติชั่วคราวที่อาศัยและทำงานในประเทศที่พวกเขาไม่ได้เป็นพลเมือง ดังนั้นแรงงานข้ามชาติจึงไม่ได้แค่ส่งเงินกลับประเทศต้นทางเพื่อดูแลสมาชิกในครอบครัวของพวกเขาเท่านั้น แต่ยังเป็นการรักษาและสนับสนุนชุมชนชนบทและทรัพยากรเมื่อเจ็บป่วย หรือการว่างงาน หรือเลิกทำงานต่างประเทศเพื่อย้ายถิ่นกลับประเทศต้นทาง การส่งเงินกลับนั้นมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนต้นทางโดยตรง อย่างไรก็ตามการส่งเงินกลับยังมีผลกระทบต่อการพัฒนาที่ไม่ใช่เศรษฐกิจด้วย เช่น ผลกระทบต่อสุขภาพ การศึกษา บทบาทหญิงชาย โครงสร้างทางสังคมในชุมชนและประเทศต้นทาง อย่างไรก็ตาม

การศึกษาการส่งเงินกลับยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อผลกระทบที่ไม่ใช่เศรษฐกิจเท่าที่ควร เช่น บทบาทของการส่งเงินกลับต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนต้นทาง

การส่งเงินกลับมีศักยภาพที่ช่วยลดปัญหาความยากจนในชนบทผ่านการใช้เงินที่ส่งกลับหรือการลงทุนเพื่อการผลิตจากเงินที่ได้รับจากแรงงานย้ายถิ่น ผลกระทบของการย้ายถิ่นและการส่งเงินกลับต่อเศรษฐกิจ สังคม และความเสมอภาคทางเพศ และการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งที่ยากในการทำ ความเข้าใจ อย่างไรก็ตามการส่งเงินกลับสามารถทำการสนับสนุนการพัฒนาในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ ซึ่งหลายๆ ประเทศได้มีนโยบายในการสนับสนุนการไปทำงานต่างประเทศเพื่อให้แรงงานนำเงินส่งกลับเข้าประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่มีนโยบายในการสนับสนุนการไปทำงาน ต่างประเทศของแรงงานไทย เพื่อนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ

ทางตรงข้าม เงินส่งกลับบ้านก็มีผลกระทบทางลบเช่นกัน ใน West Java ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่อยู่ข้างหลังของแรงงานข้ามชาติไม่ได้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น เนื่องจากค่านายหน้าในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศสูงมาก และภาระหนี้สินที่เป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางสูงมาก (Dwiyanto & Keben 1997) ประเทศเนปาล พบว่า ผู้หญิงที่อยู่ข้างหลังไม่ได้รับเงินส่งกลับจากสามีมากนัก และพวกเธอต้องรับภาระเพิ่มมากยิ่งขึ้นในขณะที่สามีไม่อยู่บ้านทำให้พวกเธอต้องทำงานหนักขึ้นในขณะที่มีเงินเพียงเล็กน้อยในการดูแลสุขภาพ (Smith-Estelle & Gruskin 2003) ในเอเชีย แรงงานข้ามชาติที่ไปทำงานต่างประเทศมีภาระหนี้สินจำนวนมากที่เป็นค่าใช้จ่ายในการไปทำงานต่างประเทศและค่านายหน้า เงินส่งกลับของพวกเขาก็ถูกใช้ไปในการชำระหนี้สินมากกว่า และผลกระทบทางลบอื่นๆ ที่เกิดจากการส่งเงินกลับบ้าน คือ การเพิ่มขึ้นของวัฒนธรรมการบริโภคนิยม ทศนคติการพึ่งพาเงินส่งกลับของผู้รับเงินที่อยู่ข้างหลัง (Russell 1986: Heft 1997)

ผลกระทบของการส่งเงินกลับบ้านต่อเศรษฐกิจครัวเรือน สามารถอธิบายได้จากการใช้เงินส่งกลับบ้านของครอบครัวผ่านกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัวผู้รับเงินส่งกลับที่มีต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น Sukamdi & Haris (2004) กล่าวว่า เงินส่งกลับบ้านของแรงงานข้ามชาติอินโดนีเซียส่วนใหญ่ถูกใช้กับกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต (unproductive activities) เช่น การบริโภคสินค้า การชำระหนี้สิน รวมถึงการสร้าง/ปรับปรุงบ้าน การศึกษาของบุตร และสุขภาพ ครอบครัวของแรงงานจะใช้เงินส่งกลับในกิจกรรมที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตก่อน เช่น อาหาร เสื้อผ้า การศึกษาและสุขภาพ หลังจากนั้นพวกเขาจะใช้เงินส่งกลับในสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่มีราคาแพง เช่น สร้างบ้านที่ทันสมัย สินค้าฟุ่มเฟือย แต่อย่างไรก็ตามครอบครัวใช้เงินส่งกลับในกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดผลผลิต เช่น ซื้อโทรทัศน์ วิทยุ รถมอเตอร์ไซด์ และบ้าน แรงงานข้ามชาติส่วนน้อยที่ใช้เงิน

ของพวกเขาในประเทศปลายทางซึ่งเงินที่ส่งกลับจึงมีผลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจท้องถิ่นที่เป็นการเพิ่มความต้องการซื้อสินค้าในท้องถิ่น

รูปแบบการใช้จ่ายเงินส่งกลับประเทศ สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ การใช้จ่ายเงินเพื่อการลงทุนในการบริโภค (Consumptive investment) และการใช้จ่ายเงินเพื่อการลงทุนในการผลิต (Productive investment) การลงทุนในการผลิต หมายถึง การลงทุนในกิจกรรมที่เพิ่มทุนของครอบครัวในการหารายได้ ส่วนการลงทุนเพื่อการบริโภค หมายถึง การใช้จ่ายในสินค้า และการบริการที่ช่วยพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว จากผลการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าการลงทุนจากเงินส่งกลับประเทศถูกใช้ไปในกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การซื้อที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม การผลิตภาคเกษตรกรรม และการสร้างธุรกิจขนาดเล็ก และการสร้างบ้าน รวมถึงการซื้อสินค้าบริโภคอุปโภค และการใช้จ่ายเงินเพื่อการศึกษาของบุตร และการใช้จ่ายเงินเพื่อสุขภาพสาธารณสุข

ผลการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า เงินส่งกลับประเทศของแรงงานไทยจะหมดไปกับการใช้จ่ายของครอบครัวในด้านการบริโภค ขณะที่การใช้จ่ายเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพมีน้อยมาก (สุภางค์ จันทวานิช, 2544) นักวิชาการส่วนหนึ่งเห็นว่าการใช้จ่ายเงินส่งกลับประเทศเพื่อการใช้จ่ายด้านบริโภคเป็นการสร้างนิสัยบริโภคนิยม และไม่เป็นความคุ้มค่าของการไปทำงานต่างประเทศ (ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์ และคณะ 2550) แต่สำหรับผู้ศึกษาเห็นว่าการใช้จ่ายด้านการบริโภคของครอบครัวนั้นเป็นพฤติกรรมทางบวกสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่สูญเปล่าจากการไปทำงานต่างประเทศ

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจครอบครัวสามารถเข้าใจได้ด้วยการใช้จ่ายเงินส่งกลับของสมาชิกครอบครัว รูปแบบการใช้จ่ายเงินของเงินส่งกลับของแรงงานอินโดนีเซียย้ายถิ่น พบว่า เงินส่งกลับส่วนใหญ่ถูกใช้ในเป้าหมายที่หลากหลาย แต่เป็นการใช้จ่ายในกิจกรรมที่ไม่ใช่การผลิต (unproductive activities) ได้แก่ การบริโภค การศึกษา สร้าง/ปรับปรุงที่พักอาศัย และหรือ การชำระหนี้สิน หลังจากการใช้จ่ายเงินเพื่อความต้องการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เสื้อผ้า การศึกษา และการดูแลสุขภาพ พวกเขาจะใช้จ่ายเงินส่งกลับในสิ่งที่ไม่ได้มีความจำเป็นในการดำรงชีพ หรือสินค้าฟุ่มเฟือย เช่น การสร้างบ้านที่ทันสมัย การบริโภคสินค้าราคาแพง (Sukamdi & Haris, 2004) แรงงานย้ายถิ่นมีเหตุผลของการใช้จ่ายเงินส่งกลับ พวกเขาใช้จ่ายเงินส่งกลับเพื่อตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิตก่อนที่จะใช้เงินเพื่อบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย การชำระหนี้สินจะเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน การปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย คุณภาพอาหาร และเครื่องนุ่งห่ม และการสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียน และการดูแลสุขภาพอนามัย ถือว่าเป็นกิจกรรมของการลงทุนในทุนของมนุษย์ (activities of human capital investment) ถึงแม้ว่าการลงทุนประเภทนี้จะไม่ได้มีผลประโยชน์ต่อพวกเขาทันทีทันใด แต่การเพิ่มขึ้นในทุนมนุษย์ในตัวของพวกเขาเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ กระบวนการลงทุน

ในทุนมนุษย์อาจจะไม่มีความสามารถในการแปลงไปสู่การเจริญทางเศรษฐกิจ(economic growth) แต่การเจริญทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นตัวชี้วัดของความสำเร็จการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียวนั้น (Sukamdi & Haris, 2004)

การใช้เงินส่งกลับต่อสินค้าฟุ่มเฟือยเป็นการยกระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวผู้รับเงินส่งกลับ ประเพณีดั้งเดิมอาจเปลี่ยนรูปแบบสู่ความทันสมัย โดยเฉพาะการสร้างที่พักอาศัย การสร้างบ้านที่ทันสมัยและใหญ่โตเป็นการแสดงถึงความสำเร็จของแรงงานย้ายถิ่น ในระยะสั้น เงินส่งกลับช่วยปรับปรุงสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ย้ายถิ่น และพวกเขาได้รับผลกระทบยิ่งใหญ่ในรูปแบบการบริโภคของครอบครัว ข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือแรงงานย้ายถิ่นส่วนน้อยใช้เงินรายได้ของพวกเขาในประเทศปลายทาง เงินรายได้ของพวกเขาถูกใช้ประเทศต้นทางมากกว่าซึ่งเงินที่ถูกใช้จ่ายทั้งการบริโภคอุปโภคนี้เป็นการเพิ่มขึ้นของความต้องการซื้อในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น รวมถึงเศรษฐกิจประเทศต้นทาง ผลกระทบของเงินส่งกลับต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เราสามารถวัดจากการขยายตัวของกิจกรรมที่ไม่ใช่การผลิตที่เป็นการเพิ่มขึ้นของความต้องการซื้อโดยรวม(Aggregate demand) ในยุคเศรษฐกิจตกต่ำ เงินส่งกลับของแรงงานย้ายถิ่นที่ใช้ในการบริโภคช่วยรักษาอัตราเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซีย เงินส่งกลับที่ถูกใช้เพื่อกิจกรรมการผลิตมีส่วนค่อนข้างน้อยกว่าการใช้เงินเพื่อกิจกรรมที่ไม่ใช่การผลิต (Sukamdi & Haris, 2004)

บทที่ 3

ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย¹

ในบทที่สาม ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะทั่วไปของธุรกิจ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ประเภทของร้านอาหารต้มยำ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจร้านอาหารต้มยำของผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายมลายูและมุสลิมเชื้อสายไทยในประเทศมาเลเซีย รายละเอียดในแต่ละประเด็น มีดังต่อไปนี้

ร้านอาหารต้มยำ

ต้มยำเป็นเมนูรายการอาหารหนึ่งในอาหารไทยที่ได้รับความนิยมจากคนทั่วโลก ต้มยำเป็นอาหารที่มีรสชาติเผ็ดร้อน ผสมกับรสเค็ม เปรี้ยว และหวาน ที่มีส่วนผสมของข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด พริกสด น้ำมะนาว เกลือ น้ำปลา เมนูต้มยำเป็นที่รู้จักกันดีในต่างประเทศทั่วโลก รวมถึงคนมาเลเซีย เมนูต้มยำเป็นอาหารจานโปรดรายการหนึ่งของคนมาเลเซีย โดยเฉพาะคนมาเลเซียเชื้อสายมลายู ปัจจุบันเมนูต้มยำถือว่าเป็นอาหารประจำชาติมาเลเซียสมัยใหม่ที่คนมาเลเซียนิยมรับประทาน และสามารถหาบริโภคได้ทั่วไปในร้านอาหารในประเทศมาเลเซีย ดังคำกล่าวในหนังสือสอนทำอาหารของมาเลเซีย ที่ Pawanchik (2008: 8) กล่าวว่า “ . . . Yes the Tom Yam originated from Thailand but it has become so much part of what we eat that I can bravely say Tom Yam is also a Modern Malaysian food,”

เมนูอาหารต้มยำสามารถหาบริโภคได้ทั่วไปที่ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ร้านอาหารต้มยำนั้นเป็นอาหารที่ขายอาหารไทยของคนไทยมุสลิม ทั้งคนมุสลิมเชื้อสายมลายูและคนมุสลิมเชื้อสายไทย เพื่อให้บริการแก่ผู้บริโภคในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะคนเชื้อสายมลายูสัญชาติมาเลเซียที่เป็นลูกค้าหลักของร้านอาหารต้มยำ เนื่องจากร้านอาหารต้มยำเป็นของคนไทยมุสลิมเพื่อให้บริการแก่ลูกค้ามุสลิม ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียจึงมีความหมายการเป็นร้านอาหาร

¹ ปรับปรุงมาจากรายงานวิจัยเรื่องเครือข่ายผู้ประกอบการย้ายถิ่น: กรณีศึกษาร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ของผู้วิจัย

ไทยฮาลาลสำหรับคนมุสลิม โดยผู้ประกอบการที่เป็นคนมุสลิมจากประเทศไทย ทั้งคนมุสลิมเชื้อสายมลายูและคนมุสลิมเชื้อสายไทย

ธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย จึงมีความแตกต่างจากร้านอาหารไทย โดยทั่วไปที่เป็นร้านอาหารของคนพุทธ และไม่มีร้านอาหารต้มยำในประเทศไทยเหมือนในประเทศมาเลเซีย ร้านอาหารของคนมุสลิมในประเทศไทยถูกเรียกว่า “ร้านอาหารอิสลาม” หรือ “ร้านอาหารแขก” ซึ่งหมายถึงร้านอาหารของคนมุสลิม หรือร้านอาหารฮาลาล ซึ่งมีความแตกต่างจากร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากร้านอาหารอิสลามในประเทศไทยขายอาหารมุสลิม ซึ่งต่างจากอาหารไทย แต่ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียเป็นร้านอาหารไทยฮาลาลของคนมุสลิม ประกอบกับเมนูอาหารต้มยำเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจนลูกค้ามาเลเซียเรียกชื่อร้านว่าร้านอาหารต้มยำมากกว่าร้านอาหารไทย

ปัจจุบันในประเทศมาเลเซียมีร้านอาหารต้มยำกระจายอยู่โดยทั่วไป โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ๆ กรุงกัวลาลัมเปอร์มีร้านอาหารต้มยำเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะที่กัมปงตานี² (หมู่บ้านตานี) ร้านอาหารต้มยำแห่งแรกของกัวลาลัมเปอร์เปิดกิจการเมื่อประมาณสี่ทศวรรษที่ผ่านมาคือราวทศวรรษ 1970 โดยคุณหมัด³ ซึ่งเป็นคนมุสลิมเชื้อสายไทย จากอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ไปตั้งถิ่นฐานในประเทศมาเลเซียด้วยปัญหาทางการเงิน นายหมัดและครอบครัวตัดสินใจเปิดกิจการร้านอาหาร เพื่อขายอาหารไทย รวมทั้งเมนูอาหารต้มยำ ซึ่งเป็นธุรกิจของครอบครัวที่มีแรงงานเป็นสมาชิกในครอบครัว เปิดทำการเวลา 17.00 ถึง 02.00 น. ถึงแม้ว่านายหมัดได้สำเร็จการศึกษาระดับสูง แต่ตัดสินใจเปิดกิจการร้านอาหาร เนื่องจากเห็นว่าใช้เงินทุนไม่มาก มีความเสี่ยงน้อย และไม่ได้ใช้ทักษะความรู้อะไร ซึ่งในเวลานั้นยังไม่มีกิจการร้านอาหารไทยในกรุงกัวลาลัมเปอร์ คนเชื้อสายมลายูสัญชาติมาเลเซีย อาหารไทยมีความแตกต่างจากอาหารพื้นเมืองมาเลย์ ซึ่งเป็นอาหารที่ทำสำเร็จและเย็น แต่อาหารไทยของร้านนายหมัดเป็นอาหารตามสั่งที่ปรุงและบริการตามความต้องการ

² กัมปงตานีเป็นนามแฝงของหมู่บ้านแห่งนี้ ซึ่งเป็นชุมชนเก่าของคนเชื้อสายมลายูสัญชาติมาเลเซียที่อยู่กลางเมืองกัวลาลัมเปอร์

³ ชื่อบุคคลนี้เป็นนามแฝง ญาติของคุณหมัดเป็นผู้เล่าเรื่องประวัติร้านอาหารต้มยำในกรุงกัวลาลัมเปอร์ และผู้ประกอบการรุ่นบุกเบิกเล่าถึงประวัติศาสตร์สังคมเดียวกัน

ของลูกค้า การที่อาหารไทยมีการปรุงใหม่และร้อนนั้น จึงเป็นที่นิยมของคนเชื้อสายมลายูสัญชาติมาเลเซียเป็นอย่างมาก

ร้านอาหารของนายหมัดประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในปีแรก ทำให้เขาชักชวนพี่น้อง และญาติจากประเทศไทยให้เข้ามาทำงานในร้านอาหารของเขา นอกจากนี้ยังได้ขยายกิจการ และเปิดร้านอาหารเพิ่มขึ้น ภายหลังจากที่ญาติพี่น้องทำงานเพียงแค่หนึ่งปี พวกเขาก็สามารถเปิดกิจการร้านอาหารเป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นการดำเนินรอยตามความสำเร็จธุรกิจของนายหมัด นอกจากญาติพี่น้องของนายหมัดแล้ว เพื่อนของนายหมัดที่ทำงานในร้าน 2 คน ซึ่งเป็นคนมุสลิมเชื้อสายมลายูก็ได้เปิดร้านอาหารต้มยำเช่นกัน เพื่อนของนายหมัดทั้ง 2 คนมีความแตกต่างจากนายหมัดและญาติซึ่งเป็นคนมุสลิมเชื้อสายไทยที่พูดภาษาไทยถิ่นใต้ แต่กลุ่มเพื่อนของนายหมัดเป็นคนมุสลิมเชื้อสายมลายูที่พูดภาษามลายูถิ่นปาตานีในชีวิตประจำวัน จึงกล่าวได้ว่าร้านอาหารต้มยำในกรุงเทพมหานครเปิดร้านแรกดำเนินการโดยคนมุสลิมเชื้อสายไทย และธุรกิจนี้ขยายวงผ่านความสัมพันธ์ทางสังคมของนายหมัด 2 ประเภทคือ 1) ร้านอาหารของคนมุสลิมเชื้อสายไทยที่เป็นกลุ่มเครือญาติของนายหมัด และ 2) ร้านอาหารของคนมุสลิมเชื้อสายมลายูที่เป็นกลุ่มเพื่อนของนายหมัด ถึงแม้ว่าเจ้าของร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียเป็นคนมุสลิมที่มีภูมิสำเนาหรือภูมิหลังจากประเทศไทยหรือมีสัญชาติไทยเหมือนกัน แต่ทั้งสองกลุ่มนั้น มีความแตกต่างทางภาษาในชีวิตประจำวัน รวมถึงความแตกต่างทางชาติพันธุ์ระหว่างคนมุสลิมชาติพันธุ์ไทยกับคนมุสลิมชาติพันธุ์มลายู

ความเป็นอิสลามหรือความเป็นมุสลิมนั้นเป็นชนกลุ่มน้อยหรือชนชายขอบที่เป็นชนต่างวัฒนธรรม (Minority) ที่เป็นชนชายขอบที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีอิทธิพลอันยิ่งใหญ่ต่อสังคมวัฒนธรรมคนไทย คนมุสลิมในประเทศไทยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคใต้ และภาคกลางของประเทศไทย อย่างไรก็ตามคนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ ในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และบางส่วนของสงขลามีความแตกต่างจากมุสลิมที่อื่นของประเทศไทย กล่าวคือ คนมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ไม่ได้เป็นแค่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น แต่พวกเขาส่วนใหญ่ยังมีความแตกต่างจากคนมุสลิม คือ

พวกเขามีชาติพันธุ์มลายู ความซับซ้อนของความเป็นชนต่างวัฒนธรรมทั้งศาสนา และชาติพันธุ์ของ
คนมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ในประเทศไทย เนื่องจากสังคมไทยที่คนส่วนใหญ่เป็น
กลุ่มชาติพันธุ์ไท และนับถือศาสนาพุทธ เรื่องราวของการเป็นชนต่างวัฒนธรรมของคนเชื้อสายมลายู
ในจังหวัดชายแดนใต้ (Nayu or Malay-Muslims) ถูกเรียกขานนามจากคนไทยพุทธในฐานะที่เป็น
คนส่วนใหญ่ของสังคมไทยว่า “แขกมลายู” คนมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในฐานะที่เป็นชนต่าง
วัฒนธรรมในสังคมไทย ปัจจุบันคนมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าไป
ทำงานในประเทศมาเลเซียเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการเข้าไปทำงานในร้านอาหารต้มยำ
(Bunmak, 2010; Klanarong, 2009; Muhamed & Chantavanich, 2001) เนื่องจากประเทศ
มาเลเซียเป็นดินแดนของโลกมลายู และคนส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลามที่ต่างจากสังคมไทยที่เป็น
ดินแดนของพุทธศาสนา

ประเภทของร้านอาหารต้มยำ

ในปัจจุบันรัฐบาลมาเลเซีย และรัฐบาลไทยไม่มีสถิติอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับจำนวน
ร้านอาหารต้มยำที่แท้จริงในประเทศมาเลเซีย เนื่องจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำใน
ประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่ไม่ได้จดทะเบียนร้านค้าอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ การแบ่งประเภท
ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย สามารถแบ่งได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก
ในการศึกษาครั้งนี้ จะจำแนกร้านอาหารต้มยำออกเป็นอย่างน้อย 3 ประเภท จำแนกตามชาติพันธุ์
และเชื้อชาติของเจ้าของร้าน ดังนี้

1) ผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายไทย หมายถึง ผู้ประกอบการที่มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มี
ชาติพันธุ์ไทย และนับถือศาสนาอิสลามจากประเทศไทย ผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายไทยใช้ภาษา
ถิ่นใต้เป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน มีภูมิสำเนาเดิมจากภาคใต้ ได้แก่ สตูล สงขลา พัทลุง และ
นครศรีธรรมราช เป็นต้น กลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นคนมุสลิมเชื้อสายไทยนี้ ส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์
ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับนายหมัดที่เป็นผู้บุกเบิกร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย และเป็นกลุ่ม
ลูกจ้างและเครือญาติของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในยุคนุกเบิก

2) ผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายมลายู หมายถึง ผู้ประกอบการที่มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีชาติพันธุ์มลายู และนับถือศาสนาอิสลามจากประเทศไทย ผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายมลายูจะใช้ภาษามลายูถิ่นปาดานีเป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน มีภูมิลำเนาเดิมมาจากจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลาบางอำเภอ ผู้ประกอบการที่เป็นคนมุสลิมเชื้อสายมลายูนี้ส่วนใหญ่อดีตเคยเป็นลูกจ้างในธุรกิจร้านอาหารต้มยำมาก่อนที่จะเปิดกิจการร้านอาหารต้มยำของตนเอง

3) ผู้ประกอบการสัญชาติมาเลเซีย หมายถึง ผู้ประกอบการที่มีสัญชาติมาเลเซียโดยกำเนิด และนับถือศาสนาอิสลาม ผู้ประกอบการคนสัญชาติมาเลเซีย ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นมาจากประเทศไทย ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการสัญชาติมาเลเซียจะเป็นคนที่มีเชื้อชาติมาเลย์ที่เปิดกิจการร้านอาหารต้มยำ โดยการจ้างแรงงานมุสลิมเชื้อสายมลายูเป็นลูกจ้างในกิจการร้านอาหารต้มยำของพวกเขา

ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียที่เป็นผู้ประกอบการคนมุสลิมเชื้อสายไทย และผู้ประกอบการคนมุสลิมเชื้อสายมลายู ถือว่าเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นเพราะเป็นผู้ย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ผู้ประกอบการที่เป็นคนสัญชาติไทย (หรืออดีตสัญชาติไทย) จากประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศต้นทางของผู้ย้ายถิ่นเข้าไปดำเนินกิจการในประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศปลายทางที่พวกเขาไม่ได้มีถิ่นกำเนิดที่นั่น อย่างไรก็ตามร้านอาหารต้มยำของผู้ประกอบการสัญชาติมาเลเซียโดยกำเนิด ไม่ถือว่าเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการสัญชาติมาเลเซีย พวกเขาไม่ได้เป็นผู้ย้ายถิ่นระหว่างประเทศ พวกเขาดำเนินธุรกิจในประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศของพวกเขาเอง

ผู้ประกอบการร้านอาหารที่เป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นจากประเทศไทยในประเทศมาเลเซียเป็นพลเมืองไทยที่มีสัญชาติไทยโดยกำเนิดจากประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันผู้ประกอบการร้านอาหารบางส่วนได้รับสัญชาติมาเลเซีย เนื่องจากพวกเขาได้รับบัตรประชาชนมาเลเซียในช่วงทศวรรษที่ 1970s ในยุคนั้นรัฐบาลมาเลเซียพยายามเพิ่มสัดส่วนประชากรคนมุสลิมมลายูในประเทศ

มาเลเซียต่อคนเชื้อสายอินเดียสัญชาติมาเลเซีย และคนเชื้อสายจีนสัญชาติมาเลเซียที่ไม่ใช่ชาติพันธุ์มลายูในประเทศมาเลเซีย ทำให้รัฐบาลในสมัยนั้นให้บัตรประชาชนกับคนมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนใต้ และคนฟิลิปปินส์เชื้อสายมลายูในหมู่เกาะทางใต้ของประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อผลประโยชน์ในการเลือกตั้งและการเมืองภายในประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ยังมีผู้หญิงมุสลิมเชื้อสายมลายูที่ได้รับสัญชาติมาเลเซียจากการแต่งงานกับผู้ชายเชื้อสายมลายูสัญชาติมาเลเซีย พวกเขาเปิดกิจการร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียเป็นผู้ประกอบการร้านอาหาร ภายหลังจากการแต่งงานกับคนสัญชาติมาเลเซีย

การเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ

ถึงแม้ว่าการเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียครั้งแรกของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำสามารถจำแนกออกเป็นอย่างน้อย 2 ประเภท คือ 1) ผู้ประกอบการที่เดินทางข้ามแดนไทย-มาเลเซียเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียครั้งแรกในฐานะที่เป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับค่าจ้างในธุรกิจร้านอาหารต้มยำในอดีต แล้วเปลี่ยนสถานภาพเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในปัจจุบัน และ 2) ผู้ประกอบการที่เดินทางข้ามแดนไทย-มาเลเซียเข้ามาเป็นผู้ประกอบการตั้งแต่ครั้งแรก ตามที่กล่าวไปแล้วนั้น เมื่อพวกเขาย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศมาเลเซียแล้ว นำไปสู่การก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำต่อไป

สำหรับบุคคลที่ไม่ต้องการเป็นลูกจ้าง โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ประกอบการที่เดินทางเข้ามาเป็นลูกจ้างในร้านอาหารต้มยำ การเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำต้องอาศัยประสบการณ์ ทักษะ และความสามารถในการเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ การเป็นผู้ประกอบการในฐานะที่เป็นการทำงานด้วยตนเอง เป็นทางเลือกอย่างหนึ่งในการประกอบอาชีพ ผลการศึกษาประวัติและประสบการณ์จากการทำงานก่อนการเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียจากผู้ให้ข้อมูล สามารถจำแนกประวัติและประสบการณ์ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำออกเป็นอย่างน้อย 3 ประเภท ได้แก่ 1) ประสบการณ์ทางอาชีพ คือ ผู้ประกอบการที่เคยมีประสบการณ์ทางอาชีพในร้านอาหารต้มยำในฐานะที่เป็นแรงงาน

หรือลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างเป็นค่าตอบแทนในการทำงานในธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย มาก่อน 2) อาชีพครอบครัว คือ ผู้ประกอบการมีสมาชิกในครอบครัวหรือญาติเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ การเป็นบุตรหรือญาติของผู้ประกอบการร้านอาหารในประเทศมาเลเซีย และมีประสบการณ์จากการทำงานในร้านอาหารต้มยำทั้งที่ได้รับค่าจ้าง และไม่ได้รับค่าจ้างในการทำงาน ซึ่งเป็นบุคคลที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียครั้งแรกในฐานะที่เป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้าง และไม่ได้รับค่าจ้างในธุรกิจร้านอาหารต้มยำมาก่อน แล้วเปลี่ยนสถานภาพเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ และ 3) ประสบการณ์ทางธุรกิจ คือ ผู้ประกอบการมีทักษะและประสบการณ์ทางธุรกิจอื่นๆ จากการทำธุรกิจในประเทศไทย แต่ไม่เคยมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียมาก่อน ซึ่งเป็นบุคคลที่เดินทางข้ามแดนไทย-มาเลเซียเข้ามาเป็นผู้ประกอบการ ตั้งแต่ครั้งแรกของการเดินทางข้ามแดน

ทั้งนี้อาจจะกล่าวได้ว่า ประสบการณ์จากการทำงานในธุรกิจร้านอาหารต้มยำ หรือการทำธุรกิจค้าขาย และบริการเป็นหัวใจหลักอย่างหนึ่งของการก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารต้มยำ เนื่องจากการประสบการณ์ในฐานะการเป็นลูกจ้างเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) เพื่อเสริมสร้างทุนมนุษย์ให้กับลูกจ้างเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทัศนคติ ทักษะ และความรู้ที่เกี่ยวกับการค้าและการบริการให้กับบุคคลที่เคยเป็นลูกจ้างให้เข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการ เช่นเดียวกับประสบการณ์ในการทำธุรกิจค้าขายอื่นๆ สามารถนำมาปรับใช้กับการประกอบธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

การเคยทำงานในร้านอาหารต้มยำของผู้ประกอบการในอดีตช่วยให้พวกเขามีทักษะในการบริหารจัดการร้านอาหารต้มยำ ทักษะที่ได้เรียนรู้จากอดีตนายจ้าง ทำให้สามารถเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำด้วยตนเอง พวกเขาสามารถเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเองจากการได้รับค่าจ้างจากการทำงานมาเป็นรับผลกำไรจากธุรกิจของตนเอง นายจ้างที่ประสบความสำเร็จจากการดำเนินกิจการจะเป็นแรงจูงใจให้กับลูกจ้างดำเนินรอยตามความสำเร็จของนายจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับ Boissevain, Blaschke et al (1990, p140) กล่าวว่า การเรียนรู้ทักษะทางวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับ

ธุรกิจในธุรกิจของกลุ่มชาติพันธุ์ช่วยให้ลูกจ้างกลายเป็นเจ้าของกิจการได้ เช่นเดียวกับ ลูกจ้างในธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ลูกจ้างในร้านอาหารต้มยำสามารถเรียนรู้ทักษะการทำงาน ทักษะการจัดการผ่านการเป็นลูกจ้างจากตำแหน่งคนล้างจานสู่ตำแหน่งที่สูงกว่า ดังนั้นทักษะที่ได้เรียนรู้จากนายจ้างในร้านอาหารต้มยำทำให้พวกเขาสามารถนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารต้มยำของตนเอง

แรงงานมุสลิมที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่นิยมทำงานเป็นลูกจ้างในร้านอาหารต้มยำมากกว่าการจ้างงานในธุรกิจอื่นๆ เนื่องจากงานในร้านอาหารต้มยำเป็นงานที่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของการทำงาน แรงงานมุสลิมส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนรัฐบาล หรือโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามเอกชน รวมถึงจบการศึกษามาจากโรงเรียนปอเนาะ ดังนั้นโอกาสการได้งานทำในประเทศไทยและมาเลเซียค่อนข้างน้อย การเดินทางเข้าไปทำงานในร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียจึงเป็นโอกาสที่ดีสำหรับพวกเขา เนื่องจากได้รับค่าจ้างที่สูงกว่าทำงานในประเทศไทย เป็นงานที่ไม่ต้องใช้ทักษะในการทำงานมาก และเป็นงานที่สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ขณะทำงาน

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำโดยทั่วไปจะจบการศึกษาไม่สูง และได้เรียนรู้ทักษะที่เหมาะสมสำหรับงานในร้านอาหารต้มยำจากประสบการณ์ทำงานเป็นลูกจ้างในร้านอาหารต้มยำมาก่อนผ่านประสบการณ์ในอดีต ภายหลังจากที่พวกเขาทำงานในธุรกิจร้านอาหารต้มยำเป็นระยะเวลานานพอสมควร จนพวกเขาสามารถเรียนรู้ทักษะการทำอาหาร ทักษะการประกอบอาชีพ และบริหารจัดการร้านอาหารจากประสบการณ์ในธุรกิจร้านอาหารต้มยำ พวกเขาจึงสามารถเปิดธุรกิจร้านอาหารต้มยำของตนเอง การเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำไม่มีความจำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษา และเอกสารทางราชการมาก ดังนั้นการเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำจึงเป็นโอกาสการเป็นเจ้าของกิจการตัวเองของคนมุสลิมที่เป็นผู้ย้ายถิ่นข้ามแดน และเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาไม่สูง

ร้านอาหารต้มยำมีความเป็นธุรกิจครอบครัว (family business) เนื่องจากการดำเนินธุรกิจร้านอาหารต้มยำมีคู่สมรสทั้งสามีและภรรยาทำงานร่วมกันและบริหารจัดการร่วมกัน รวมถึงการใช้แรงงานสมาชิกในครอบครัวในธุรกิจด้วย จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำเปิดกิจการของตนเองหลังจากแต่งงาน และมีครอบครัวก่อนที่จะเปิดกิจการ ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำทุกกรณีมีสถานภาพสมรสแล้ว และสร้างธุรกิจร้านอาหารต้มยำภายหลังจากการแต่งงานแล้ว ทั้งนี้ ไม่มีผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่สร้างธุรกิจร้านอาหารต้มยำก่อนการแต่งงาน อาจกล่าวได้ว่า การเปิดกิจการร้านอาหารต้มยำเป็นธุรกิจครอบครัวของผู้ประกอบการกับคู่สมรส คู่สามีภรรยาเป็นหุ้นส่วนชีวิตและหุ้นส่วนธุรกิจ

นอกจากธุรกิจร้านอาหารต้มยำเป็นธุรกิจครอบครัวของสามีภรรยาแล้ว ธุรกิจร้านอาหารต้มยำยังอาศัยการใช้แรงงานจากสมาชิกภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวทำงานเป็นแรงงานทั้งที่รับค่าจ้างหรือไม่รับค่าจ้าง จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ประกอบการทุกกรณีมีคู่สมรส และบุตรทำงานในตำแหน่งต่างๆ ของร้านอาหารต้มยำตนเอง สมาชิกในครอบครัวจึงเป็นส่วนหนึ่งของแรงงานในร้านอาหารต้มยำ ดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูล ที่กล่าวถึงบทบาทของคู่สมรสที่ช่วยในการทำงาน และบริหารจัดการร้านร่วมกัน

นอกจากบทบาทของคู่สมรสที่ช่วยในการทำงาน และบริหารจัดการร้านธุรกิจแล้ว พวกเขายังมีบุตรช่วยทำงานในร้านเช่นกัน ถึงแม้ว่าบุตรของผู้ประกอบการจะไม่ได้เป็นแรงงานหลักในร้านอาหารต้มยำ แต่พวกเขาก็มีความสำคัญในการแบ่งเบาภาระของผู้ประกอบการในช่วงเวลาที่เร่งด่วนของการให้บริการลูกค้า และเป็นแรงงานที่ไม่ได้จ่ายค่าจ้างตอบแทน ธุรกิจร้านอาหารต้มยำเป็นธุรกิจขนาดกลางและเล็ก ที่มีสัดส่วนการใช้แรงงานครอบครัวร่วมกับการจ้างแรงงาน การใช้แรงงานภายในครอบครัวซึ่งเป็นแรงงานที่ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทน ถือว่าเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการแข่งขันและดำเนินธุรกิจของร้านอาหารต้มยำ แรงงานภายในครอบครัวมีบทบาทสำคัญสำหรับการช่วยงานบริหารจัดการ และดูแลธุรกิจ

นอกจากสมาชิกในครอบครัวของผู้ประกอบการที่มีช่วยเป็นแรงงานในร้านอาหารต้มยำแล้ว ผู้ประกอบการร้านอาหารยังมีญาติพี่น้องทำงานในร้านอาหารของพวกเขาด้วย ทั้งญาติพี่น้องของผู้ประกอบการ และเครือญาติพี่น้องของคู่สมรส ถึงแม้ว่าแรงงานจากเครือญาติจะเป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างตอบแทน แต่การจ้างแรงงานที่เป็นเครือญาติเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ เนื่องจากแรงงานที่เป็นเครือญาติมีความน่าเชื่อถือ และไว้วางใจในการทำงาน มากกว่าแรงงานที่ไม่เป็นเครือญาติ ธุรกิจร้านอาหารต้มยำเป็นรูปแบบธุรกิจครอบครัวที่ร้านอาหารต้มยำเป็นธุรกิจที่เปิดกิจการหลังการแต่งงาน และมีคู่สมรส และสมาชิกในครอบครัวเป็นแรงงานในธุรกิจนี้ ทั้งที่ได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับค่าจ้างในการทำงาน สมาชิกในครอบครัว ทั้งบุตรและคู่สมรส รวมถึงเครือญาติเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการดำเนินธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

สรุป

ร้านอาหารต้มยำได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะเมนูอาหารต้มยำที่ผู้บริโภคคนเชื้อสายมลายูสัญชาติมาเลเซียนิยมรับประทาน ความนิยมรับประทานอาหารต้มยำทำคนมุสลิมเชื้อสายมลายูและคนมุสลิมเชื้อสายไทยจากประเทศไทยเปิดกิจการร้านอาหารต้มยำเป็นจำนวนมากในประเทศมาเลเซีย มีร้านอาหารต้มยำเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันผู้บริโภคในประเทศมาเลเซียสามารถรับประทานอาหารไทยได้ทั่วไปในประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ร้านอาหารต้มยำและเมนูอาหารต้มยำจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการบริโภคของคนมาเลเซีย

ผู้บริโภคส่วนใหญ่ของร้านอาหารต้มยำ คือ คนมุสลิมเชื้อสายมลายูสัญชาติมาเลเซีย ในขณะที่ร้านอาหารต้มยำเป็นร้านอาหารของผู้ประกอบการคนมุสลิมจากประเทศไทย ทั้งคนมุสลิมเชื้อสายมลายูและคนมุสลิมเชื้อสายไทย ซึ่งทำให้ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียมีความหมายถึงการเป็นร้านอาหารไทยฮาลาล สำหรับคนมุสลิมในประเทศมาเลเซีย ต้นกำเนิดของร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียมาจากผู้ประกอบการคนมุสลิมเชื้อสายไทย แต่จำเริญเติบโตมาสู่ธุรกิจร้านอาหารของผู้ประกอบการคนมุสลิมเชื้อสายมลายูจากจังหวัดชายแดนใต้ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีผู้ประกอบการ

ย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่เป็นคนสัญชาติมาเลเซียเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น แต่ร้านอาหารต้มยำก็
ยังใช้คนมุสลิมจากประเทศไทยเป็นแรงงานรับจ้างเป็นหลัก

ประวัติและประสบการณ์ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียนั้น
สามารถจำแนกออกเป็นอย่างน้อย 3 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการที่เคยเป็นลูกจ้างในธุรกิจ
ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย 2) ผู้ประกอบการที่มีครอบครัวหรือเครือญาติเป็นเจ้าของ
ร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย และมีประสบการณ์ทำงานในร้านอาหารต้มยำทั้งที่ได้รับค่าจ้าง
และไม่ได้รับค่าจ้างจากธุรกิจร้านอาหารต้มยำของครอบครัวหรือเครือญาติ และ 3) ผู้ประกอบการที่
เคยมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจค้าขายจากประเทศไทย จากประวัติและประสบการณ์ในอดีตของ
ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้พวกเขาเป็นผู้ประกอบการย้าย
ถิ่นร้านอาหารต้มยำของตนเองในปัจจุบัน

ประสบการณ์จากการทำงานในธุรกิจร้านอาหารต้มยำ หรือการทำธุรกิจค้าขาย และบริการ
จึงเป็นหัวใจหลักอย่างหนึ่งของการก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารต้มยำ
ประสบการณ์จากการทำงานร้านอาหารต้มยำเป็นกระบวนการขีดเกลตาทางสังคมช่วยพัฒนาทุน
มนุษย์เพื่อสร้างอาชีพให้ลูกจ้างให้เข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตามร้านอาหารต้มยำนี้เป็น
รูปแบบของธุรกิจครอบครัวที่ผู้ประกอบการเลือกที่เปิดกิจการภายหลังการแต่งงาน โดยมีคู่สมรสเป็น
หุ้นส่วนธุรกิจ และใช้สมาชิกในครอบครัวเป็นแรงงานในธุรกิจ สมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่มี
ความสำคัญในการสร้างและดำเนินธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

บทที่ 4

การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ

คุณลักษณะของผู้ประกอบการย้ายถิ่น

คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียที่ให้สัมภาษณ์ในฐานะที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษารังนี้ จำนวน 110 ราย โดยมีคุณลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส สัญชาติคู่สมรส และภูมิลำเนาเดิม ดังต่อไปนี้ (ตารางที่ 4.1)

เพศ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ร้อยละ 56.4 เป็นผู้ประกอบการเพศหญิง และร้อยละ 43.6 เป็นผู้ประกอบการเพศชาย

สถานภาพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้วและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 89.9 และมีสถานภาพสมรสแล้วแต่เป็นหม้าย ร้อยละ 4.6 ในขณะที่มีผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 5.5

คู่สมรส พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว และมีคู่สมรสที่มีสัญชาติไทยจากประเทศไทย ร้อยละ 76.4 และมีคู่สมรสที่เป็นคนสัญชาติมาเลเซีย ร้อยละ 18.2

ภูมิลำเนาเดิม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเป็นคนมุสลิมเชื้อสายมลายูและมีสัญชาติไทยจากจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลประมาณสองในห้าย้ายถิ่นข้ามแดนมาเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียจากถิ่นต้นทางมาจากจังหวัดปัตตานี ร้อยละ 41.8 และมีถิ่นต้นทางมาจากจังหวัดยะลา ร้อยละ 35.5 และจังหวัดนราธิวาส ร้อยละ 13.6 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีย้ายถิ่นมาเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นจากถิ่นต้นทางที่อยู่นอกเขตจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งพวกเขามีถิ่นต้นทางมาจากจังหวัดพัทลุง และนครศรีธรรมราช ร้อยละ 3.6

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละคุณลักษณะของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำใน
มาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	48	43.6
หญิง	62	56.4
สถานภาพ		
โสด	6	5.5
สมรส	99	89.9
หม้าย	5	4.6
คู่สมรส		
คนสัญชาติมาเลเซีย	20	18.2
คนสัญชาติไทย	84	76.4
ไม่มีคู่สมรส	6	5.5
ภูมิลำเนา		
ปัตตานี	46	41.8
ยะลา	39	35.5
นราธิวาส	15	13.6
สงขลา	6	5.5
อื่นๆ	4	3.6
รวม	110	100.0

พฤติกรรมทางการเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น

การส่งเงินกลับบ้านเป็นการโอนย้ายเศรษฐกิจของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติในประเทศปลายทางถึงครอบครัวในประเทศต้นทาง ผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติในประเทศปลายทางกับครอบครัวในประเทศต้นทางมีการเชื่อมโยงผ่านการส่งเงินกลับบ้าน ซึ่งเป็นการไหลข้ามชาติ (transnational flows) ที่เชื่อมระหว่างผู้ย้ายถิ่น (movers) กับผู้ไม่ได้ย้ายถิ่น (non-movers) และประเทศต้นทาง กับประเทศปลายทางผ่านความผูกพัน (ties) ทางสังคมและวัฒนธรรม (Rahman and Kwen Fee, 2012; Page, 2009) การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทย การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียจึงเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้ามชาติจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นที่ประกอบกิจการในประเทศมาเลเซียในฐานะที่เป็นผู้ย้ายถิ่นในประเทศปลายทางกับครอบครัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้ไม่ได้ย้ายถิ่นประเทศต้นทาง

การส่งเงินกลับบ้านหรือไม่ส่งเงินกลับบ้าน

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำรวจมากกว่าครึ่ง ร้อยละ 67.3 ทำการส่งเงินกลับบ้านจากรายได้ในการดำเนินกิจการร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวที่อยู่ในประเทศไทย อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 32.7 ที่ไม่ได้ทำการส่งเงินกลับบ้านในประเทศไทย (ตารางที่ 4.2)

สาเหตุที่ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทย เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ในประเทศไทยจึงต้องส่งเงินกลับบ้านให้สมาชิกครอบครัวที่อยู่ข้างหลัง ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลสำรวจส่วนใหญ่มีพ่อแม่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมากที่สุด ร้อยละ 67.6 รองลงมาคือ มีบุตรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ร้อยละ 20.3 ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีบุตรอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของผู้ประกอบการในประเทศไทย รวมถึงมีบุตรและภรรยาอาศัยอยู่ในประเทศไทย การมีสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ข้างหลังในประเทศไทยทำให้ผู้ประกอบการต้องทำการส่งเงินกลับบ้านเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้กับพวกเขา (ตารางที่ 4.3)

การไม่ส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น จากผลการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 32.7 ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ดำเนินกิจการในประเทศมาเลเซียไม่ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทย (ตารางที่ 4.2) แสดงว่ามีผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำจำนวนหนึ่งในสามไม่ได้ทำการส่งเงินกลับสู่ประเทศไทย ทั้งนี้สาเหตุที่พวกเขาไม่ทำการส่งเงินกลับบ้านในประเทศไทย เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซียทั้งหมดพวกเขาจึงไม่มีสมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ประเทศไทย ร้อยละ 77.3 ของผู้ที่ไม่ได้ส่งเงินกลับบ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำกลุ่มนี้ขาดสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศมาเลเซียกับประเทศไทยจึงทำให้พวกเขาไม่ทำการส่งเงินกลับบ้านในประเทศไทยต่อไป อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลบางส่วนที่ไม่ได้ส่งเงินกลับบ้านยังคงมีพ่อแม่อาศัยอยู่ใน

ประเทศไทย เนื่องจากพ่อแม่ของพวกเขาไม่เดือนร้อน และรายได้ของการดำเนินธุรกิจไม่เพียงพอ (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ส่งเงิน	74	67.3
ไม่ส่งเงิน	36	32.7
รวม	110	100.0

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ลูก	15	20.3
พ่อแม่	50	67.6
หลาน	1	1.4
ลูก+พ่อแม่	4	5.4
ลูก+ภรรยา	4	5.4
รวม	74	100.0

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของสาเหตุการไม่ส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น
ร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ครอบครัวอยู่มาเลเซียหมด ไม่มีสมาชิกครอบครัวอยู่ที่ ประเทศไทย	28	77.8
พ่อแม่ไม่เดือนร้อน และรายได้ ไม่เพียงพอ	8	22.2
รวม	36	100.0

การส่งสิ่งของกลับบ้าน

ถึงแม้ว่า คำว่า “การส่งเงินกลับบ้าน” (remittance) มีความสัมพันธ์กับการส่งเงินของ
ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่เป็นส่วนหนึ่งจากรายได้จากการเดินทางไปดำเนินธุรกิจ
ต่างประเทศของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวใน
ประเทศไทย แต่การส่งเงินกลับบ้านไม่ได้มีความหมายจำกัด เฉพาะการส่งเงินที่เป็นรายได้ของพวกเขา
เท่านั้น แต่มันยังหมายถึงการส่งสิ่งของด้วย เนื่องจากการส่งสิ่งของกลับบ้านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทาง
เศรษฐกิจ เช่นเดียวกับการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย
ส่งกลับให้กับครอบครัวนั้น เงินเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการส่งเงินกลับบ้านเท่านั้น ยังมีการส่ง
สิ่งของบริโภค และอุปโภคข้ามพรมแดนไทย-มาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทย ข้อมูลการ
สำรวจเกี่ยวกับการส่งสิ่งของกลับบ้าน พบว่า ร้อยละ 89.2 ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นส่งสิ่งของจาก
ประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทยในรอบปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของการส่งสิ่งของกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น
ร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เคยส่ง	66	89.2
ไม่เคยส่ง	7	9.5
ไม่ระบุ	1	1.4
รวม	74	100.0

ขนาดของเงินส่งกลับบ้าน

จำนวนเงินที่ส่งกลับบ้านต่อครั้ง ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ผู้ประกอบการย้ายถิ่น
ร้านอาหารต้มยำส่งเงินกลับบ้านเฉลี่ย 7,651.51 บาท ต่อครั้ง โดยผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหาร
ต้มยำส่วนใหญ่ส่งเงินกลับบ้านครั้งละต่ำกว่า 5,000 บาท (ตารางที่ 4.7)

ความถี่การส่งเงินกลับบ้านต่อปี ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 43.2 ทำการส่งเงินให้
ครอบครัวในประเทศไทยทุกเดือน หรือทำการส่งเงินกลับบ้านปีละ 12 ครั้ง รองลงมาคือ ทำการส่ง
เงินกลับบ้านให้ครอบครัวสองเดือนต่อครั้ง หรือ ปีละ 6 ครั้ง ร้อยละ 23.0 ทั้งนี้ความถี่ในการส่งเงิน
กลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทยเฉลี่ย 8.66 ครั้งต่อปี (ตารางที่ 4.8)

จากข้อมูลจากการสำรวจของการส่งเงินกลับบ้านต่อครั้งเฉลี่ย 7,651.51 บาท ต่อครั้ง และ
ความถี่ในการส่งเงินกลับบ้านเฉลี่ยปีละ 8.66 ครั้ง นั้น แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่น
ร้านอาหารต้มยำสามารถส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทยประมาณเฉลี่ยเป็นจำนวนเงิน
60,015.87 บาท ต่อปี ต่อคน (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการ
ย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
จำนวนเงินที่ส่งกลับต่อครั้ง	7,651.51	8,500.65
จำนวนครั้งที่ส่งกลับต่อปี	8.66	3.47
จำนวนเงินที่ส่งกลับต่อปี	60,015.87	59,409.32

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนเงินส่งกลับบ้านต่อครั้งของผู้ประกอบการย้ายถิ่น
ร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2,000 บาท	15	20.3
2,001-5,000 บาท	27	36.5
5,001-10,000 บาท	12	16.2
10,001-15,000 บาท	4	5.4
15,001-20,000 บาท	5	6.7
มากกว่า 20,000 บาท	3	4.1
ไม่ระบุ	8	10.8
รวม	74	100.0
ค่าเฉลี่ย 7,651.5 บาท		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8,500.7 บาท		

ตารางที่ 4.8 แสดงความถี่ของการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำใน
มาเลเซียให้ครอบครัวต่อปี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	1	1.4
2	2	2.7
3	1	1.4
4	5	6.8
5	3	4.1
6	17	23.0
7	3	4.1
8	1	1.4
10	4	5.4
12	32	43.2
ไม่ระบุ	6	6.8
รวม	74	100.0
ค่าเฉลี่ย 8.7 ครั้ง		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.5 ครั้ง		

แนวโน้มการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทย ผลการสำรวจ พบว่า ผู้ประกอบการย้ายถิ่นทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทยในจำนวนเงินที่เท่าเดิมจากปีที่แล้วไม่เปลี่ยนแปลง ร้อยละ 63.5 มีเพียงหนึ่งในสามของผู้ให้ข้อมูลที่มีการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทยในปริมาณจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้นมากกว่าปีที่ผ่านมา ร้อยละ 35.1 (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของแนวโน้มการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มขึ้น	26	35.1
ปกติ	47	63.5
ไม่ระบุ	1	1.4
รวม	74	100.0

วิธีการส่งเงินกลับบ้านจากประเทศมาเลเซียกับประเทศไทย

ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำมีช่องทางหรือวิธีการในการส่งเงินกลับบ้านจากประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทยที่หลากหลาย วิธีการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ทำงานในประเทศมาเลเซียสู่ประเทศไทยสามารถจำแนกเป็นอย่างน้อย 2 ประเภท คือ 1) การส่งเงินกลับบ้านผ่านช่องทางระหว่างประเทศมาเลเซียสู่ไทยที่เรียกว่า การส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศ (international remittance) และ 2) การส่งเงินกลับบ้านภายในประเทศไทยให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทาง ที่เรียกว่า การส่งเงินกลับภายในประเทศ (internal remittance) เป็นเกณฑ์ในการจำแนกวิธีการส่งเงินกลับของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ทำงานในประเทศมาเลเซีย ดังต่อไปนี้

ข้อมูลจากการสำรวจจากแบบสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำรวจ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำรวจร้อยละ 41.9 ฝากเงินให้เพื่อน/ญาติถือเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทย เมื่อเพื่อน/ญาติเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านในถิ่นต้นทางมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ประกอบการย้ายถิ่นนำเงินกลับมาบ้านด้วยตัวเองในช่วงที่เขาเดินทางกลับมาเยี่ยมครอบครัวในถิ่นต้นทาง ร้อยละ 35.1 และให้ครอบครัวมารับที่ด่านประเทศไทย-มาเลเซียระหว่างที่ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำเดินทางเข้ามาทำการตรวจคนเข้าเมือง ณ ด่านชายแดนไทย ร้อยละ 24.3 (ตารางที่ 4.10) ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำส่วนใหญ่ส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทย โดยอาศัยตัวบุคคลเป็นหลัก ได้แก่ ตัวผู้ประกอบการย้ายถิ่นเอง หรือเครือข่ายการย้ายถิ่น ได้แก่ ญาติ พี่

น้อง และเพื่อน เป็นต้น เป็นผู้ทำหน้าที่ในการถือเงินสดกลับบ้านให้ครอบครัว เนื่องจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารตั๋มย่านั้นมีสถานภาพเข้าเมืองผิดกฎหมายเช่นเดียวกับแรงงานไทย เชื้อสายมลายูที่ลักลอบเข้าเมืองและทำงานอย่างผิดกฎหมายในประเทศมาเลเซีย ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารตั๋มย้าจึงอาศัยการส่งเงินกลับบ้านให้กับครอบครัวในประเทศไทยผ่านเครือข่ายทางการย้ายถิ่นของพวกเขาให้นำเงินกลับมาให้ครอบครัวในประเทศไทย ซึ่งการส่งเงินกลับบ้านผ่านเครือข่ายการย้ายถิ่นของพวกเขา จะไม่มีค่าใช้จ่ายในการส่งเงินกลับบ้าน

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของวิธีการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารตั๋มย้าในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ (n=74)
โอนเงินผ่านธนาคารมาเลเซีย	3	4.1
โอนเงินผ่านธนาคารไทย	3	4.1
เพื่อน/ญาติถือเงินกลับ	31	41.9
ให้มารับที่ด่าน	18	24.3
นำเงินกลับเอง	26	35.1
ผ่านไปรษณีย์ไทย	1	1.4

ผู้รับเงินส่งกลับบ้าน

ผู้รับเงินส่งกลับบ้าน คือ บุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารตั๋มย้าในถิ่นปลายทางในการจัดการเงินส่งกลับในประเทศไทย ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารตั๋มย้าสามารถส่งเงินกลับบ้านให้กับสมาชิกในครอบครัวที่หลากหลายในถิ่นต้นทาง เช่น การส่งเงินให้พ่อ/แม่ในถิ่นต้นทาง การส่งเงินให้คู่สมรสในถิ่นต้นทาง การส่งเงินให้พี่/น้องในถิ่นต้นทาง หรือการส่งเงินให้ลูกในถิ่นต้นทาง เป็นต้น ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ผู้รับเงินในประเทศไทย ประกอบด้วย พ่อ/แม่ ภรรยา/สามี ลูก และญาติพี่น้อง อย่างไรก็ตามประมาณครึ่งหนึ่งของผู้รับเงินส่งกลับจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารตั๋มย้า คือ พ่อแม่ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารตั๋มย้าในถิ่นต้นทาง รองลงมาคือ พี่น้องของผู้ประกอบการย้ายถิ่น ทั้งนี้มีจำนวนเล็กน้อยที่ผู้รับเงินส่งกลับเป็นสามีหรือภรรยาของผู้ประกอบการย้ายถิ่น เพราะ ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารตั๋มย้าส่วนใหญ่เป็นกิจการของคู่สมรสที่ดำเนินธุรกิจร่วมกันในถิ่นปลายทางทั้งคู่ สมาชิกในครอบครัวทั้งสามมีภรรยา

เดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ผู้รับเงินส่งกลับบ้านของครอบครัวในถิ่นต้นทางส่วนใหญ่จึงเป็นครอบครัวถือกำเนิดของผู้ประกอบการย้ายถิ่น ได้แก่ พ่อแม่ และพี่น้องของผู้ประกอบการย้ายถิ่น มากกว่าสมาชิกครอบครัวใหม่ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นเอง ได้แก่ คู่สมรส และลูกของผู้ประกอบการย้ายถิ่น ทั้งนี้ผู้ประกอบการบางส่วนที่ส่งเงินให้กับบุตรของตนเองในประเทศไทยโดยตรง (ตารางที่ 4.11)

ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำส่งเงินให้กับผู้หญิงในครอบครัวในประเทศไทยมากกว่าผู้ชาย เช่น ส่งเงินให้กับแม่ ภรรยา หรือญาติผู้หญิงคนอื่นๆ ที่เป็นผู้รับเงินส่งกลับ สิ่งที่น่าสนใจ คือ การจัดการเงินส่งกลับของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำอยู่ในมือของผู้หญิงที่เป็นแม่หรือภรรยา ซึ่งเพศสภาพมีความสำคัญต่อความไว้วางใจในการเป็นผู้รับเงิน ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำตัดสินใจส่งเงินให้กับผู้หญิงให้เป็นผู้ดูแลและจัดการเงินส่งกลับบ้านของพวกเขา ในขณะที่ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำไม่ได้อยู่ในถิ่นต้นทาง

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้รับเงินส่งเงินกลับบ้านจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พ่อ	14	18.9
แม่	19	25.7
ภรรยา	3	4.1
สามี	2	2.7
พี่น้อง	14	18.9
บุตร	5	6.8
อื่นๆ	16	21.6
ไม่ระบุ	1	1.4
รวม	74	100.0

การจัดการเงินส่งกลับบ้านของครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่น

การจัดการเงินส่งกลับบ้านอยู่ในการดูแลของผู้รับเงินในถิ่นต้นทาง ผู้รับเงินส่งกลับบ้านมีสถานภาพในครอบครัวที่หลากหลาย ได้แก่ พ่อแม่ สามีภรรยา พี่น้อง และบุตรของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ เป็นต้น ถึงแม้ว่าเงินส่งกลับบ้านจะอยู่ในมือของผู้รับเงินในถิ่นต้นทางที่เป็นบุคคลที่มีอำนาจในการดูแลและจัดการเงินส่งกลับบ้านดังกล่าว แต่การเป็นผู้รับเงินส่งกลับบ้านจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ ไม่ได้หมายความว่า ผู้รับเงินในถิ่นต้นทางจะเป็นผู้มีอำนาจในการควบคุมหรือตัดสินใจที่จะใช้เงินส่งกลับบ้านดังกล่าวด้วยตนเอง ผู้รับเงินที่เป็นสมาชิกครอบครัวในถิ่นต้นทางอาจจะมีอำนาจในการควบคุมเงินส่งกลับบ้านน้อยกว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่เป็นผู้ส่งเงินในถิ่นปลายทาง

จากข้อมูลการสำรวจ พบว่า ผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจในการใช้เงินส่งกลับให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.1 คือ ตัวผู้ประกอบการย้ายถิ่นเองเป็นผู้กำหนดควบคุมในการตัดสินใจการใช้เงินที่พวกเขาส่งกลับให้ครอบครัว มีเพียงจำนวนไม่มากนักที่เป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการย้ายถิ่นเป็นผู้ตัดสินใจในการใช้เงินส่งกลับบ้านด้วยตัวของผู้รับเงินเอง ร้อยละ 18.9 (ตารางที่ 4.12)

กล่าวคือ ผู้ส่งเงินกลับบ้านที่เป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำเป็นผู้ตัดสินใจหรือควบคุมเรื่องการใช้เงินให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทางใช้เงินตามที่ผู้ประกอบการย้ายถิ่นเป็นคนตัดสินใจ เนื่องจากผู้ส่งเงินเป็นผู้หารายได้หรือเจ้าของเงินส่งกลับบ้านนั้น เงินส่งกลับบ้านอาจถูกควบคุมการใช้จ่ายเงินที่ส่งกลับบ้านจากตัวผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ ทั้งนี้ทำให้ผู้รับเงินส่งกลับบ้านที่เป็นสมาชิกในครอบครัวในประเทศไทยอาจจะไม่ใช่เป็นผู้ตัดสินใจในการใช้เงินส่งกลับบ้าน

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตัดสินใจในการใช้เงินส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ส่งเงินกลับบ้าน	60	81.1
ผู้รับเงินส่งกลับบ้าน	12	18.9
รวม	74	100.0

การใช้เงินส่งกลับบ้านของครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่น

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำมีกิจกรรมในการใช้เงินส่งกลับจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นที่หลากหลาย ได้แก่ การซื้อที่ดิน และการสร้างธุรกิจขนาดเล็ก และการสร้างบ้าน รวมถึงการซื้อสินค้าบริโภคอุปโภค การใช้เงินเพื่อการศึกษาของบุตร และการใช้เงินเพื่อสุขภาพสาธารณสุขครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่น อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจพบว่า ครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำส่วนใหญ่จ่ายเงินไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อการบริโภคเป็นหลัก ร้อยละ 89.2 รองลงมา คือ การนำเงินไปใช้จ่ายเป็นค่าเทอมบุตร ร้อยละ 39.2 และนำเงินไปเก็บออม ร้อยละ 35.1 ตามลำดับ สำหรับการใช้จ่ายเงินเพื่อการลงทุนของครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำนั้น มีเพียงเล็กน้อย ได้แก่ การนำเงินไปลงทุนค้าขาย และซื้อที่ดิน เพียงร้อยละ 2.7 ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ครอบครัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นมีการนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นจำนวนมากพอสมควร ได้แก่ การนำเงินไปรักษาสุขภาพ ร้อยละ 24.3 และการลงทุนเพื่อการศึกษา ร้อยละ 39.2 (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์การใช้เงินการส่งเงินกลับบ้านจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ(n=74)
ใช้เงินในชีวิตประจำวัน	66	89.2
ซื้อที่ดิน	2	2.7
จ่ายค่าเทอมบุตร	29	39.2
รักษาสุขภาพ	18	24.3
เงินเก็บออม	26	35.1
ลงทุนค้าขาย	2	2.7
ลงทุนในสวนไร่นา	4	5.4
ใช้หนี้	1	1.4
ซื้อบ้าน/สร้างบ้านใหม่	5	6.8
ซ่อมแซมบ้าน	14	18.9
ค่าเช่าที่ดิน	1	1.4

การบริจาคเงินส่งกลับบ้าน

การส่งเงินกลับบ้านจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ทำงานในประเทศมาเลเซียให้ครอบครัวในจังหวัดชายแดนใต้ นั้น เงินส่งกลับบ้านมีความหมายมากกว่าเศรษฐกิจของครอบครัว การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับชุมชนในจังหวัดชายแดนใต้ โดยการบริจาคเงินรายได้ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นช่วยสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนบ้านเกิดของผู้ประกอบการย้ายถิ่น ถึงแม้ว่าการบริจาคเงินให้กับชุมชนจะเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก แต่เงินส่งกลับเพื่อบริจาคให้กับชุมชนเป็นการช่วยเหลือในกิจกรรมทางโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนต่างๆ เช่น สร้างถนน สร้างมัสยิด ปรับปรุงมัสยิด และช่วยสงเคราะห์เด็กกำพร้า ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้คนที่ด้อยโอกาสในชุมชน

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 85.5 ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำเคยนำเงินส่งกลับบ้านจากรายได้ที่ทำงานในประเทศมาเลเซียมาบริจาคในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนของพวกเขาในประเทศไทยภายในรอบปีที่ผ่านมา ลักษณะของกิจกรรมการบริจาคเงิน ร้อยละ 59.1 เป็นการบริจาคเงินให้กับมัสยิดในชุมชน รองลงมา คือ การบริจาคเงินให้กับคนยากจน ร้อยละ 44.5 อันดับที่ 3 คือ การบริจาคเงินให้กับเด็กกำพร้า และอันดับที่ 4 คือ การบริจาคเงินให้กับคนชรา ร้อยละ 23.6 (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนและร้อยละของการบริจาคของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	จำนวน (n=74)	ร้อยละ (n=36)	รวม (n=110)
	ส่งเงินกลับ	ไม่ส่งเงินกลับ	
ทำซากาต	68 (91.9)	26 (72.2)	94 (85.5)
ให้มัสยิดหมู่บ้าน	43 (58.1)	22 (61.1)	65 (59.1)
ให้เด็กกำพร้า	22 (29.7)	9 (25.0)	31 (28.2)
ให้ทุนการศึกษาตาดีกา	12 (16.2)	3 (8.3)	15 (13.6)
ให้คนชรา	16 (21.6)	10 (27.8)	26 (23.6)
ให้คนยากจน	38 (51.4)	11 (30.6)	49 (44.5)
อื่นๆ	5 (6.8)	7 (19.4)	12 (10.9)

เนื่องจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นไม่ได้ส่งเงินกลับบ้านให้กับครอบครัวในประเทศไทยทั้งหมด พวกเขามีเงินเก็บสะสมของตัวเอง ผลการศึกษาจากข้อมูลสำรวจ พบว่า ผู้ประกอบการย้ายถิ่นมีการนำเงินเก็บในส่วนของตัวเองไปทำกิจกรรมต่างๆ ของตนเองเช่นกัน ประมาณ สองในห้าของผู้ประกอบการย้ายถิ่นมีการเก็บเงินฝากธนาคารในประเทศไทย รองลงมาคือนำเงินไปซื้อทองคำ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการย้ายถิ่นบางส่วนมีการนำเสนอไปลงทุนในการซื้อที่ดิน ซื้อสวน และซื้อบ้านในประเทศไทย (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 แสดงจำนวนและร้อยละของการใช้จ่ายเงินส่วนตัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในมาเลเซีย

รายการ	ส่งเงินกลับ (n=74)	ไม่ส่งเงินกลับ (n=36)	รวม (n=110)
ทองคำ	23 (31.1)	6 (16.7)	29 (26.4)
ซื้อที่ดิน	8 (10.8)	2 (5.6)	10 (9.1)
ซื้อสวน	6 (8.1)	-	6 (5.5)
เงินเก็บฝากธนาคาร	49 (66.2)	4 (11.1)	53 (48.2)
ซื้อบ้าน	8 (10.8)	1 (2.8)	9 (8.2)
อื่นๆ	9 (12.2)	7 (19.4)	16 (14.5)

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการส่งเงินกลับบ้านของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงานในประเทศมาเลเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการส่งเงินกลับบ้าน วิธีการส่งเงินกลับบ้าน การจัดการเงินส่งกลับบ้าน และผลกระทบของการใช้เงินส่งกลับบ้านของครอบครัวแรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่มีสมาชิกไปทำงานในประเทศมาเลเซีย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนาด้วยวิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากแรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงานในประเทศมาเลเซีย และครอบครัวแรงงานไทยที่อยู่ในจังหวัดชายแดนใต้ สามารถสรุปผลการศึกษา และอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ร้านอาหารต้มยำแห่งแรกในกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซียเปิดกิจการใน 1970s โดยคุณหมัดซึ่งเป็นคนมุสลิมเชื้อสายไทยที่ย้ายถิ่นไปตั้งถิ่นฐานในประเทศมาเลเซีย และธุรกิจร้านอาหารต้มยำนี้ขยายวงผ่านความสัมพันธ์ทางสังคมของนายหมัด ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นอย่างน้อย 2 ประเภท คือ 1) ร้านอาหารของคนมุสลิมเชื้อสายไทยที่เป็นกลุ่มเครือญาติของนายหมัด ซึ่งส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาจากจังหวัดสงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช และ 2) ร้านอาหารของคนมุสลิมเชื้อสายมลายูที่เป็นกลุ่มเพื่อนของนายหมัด ซึ่งมีภูมิลำเนาเดิมมาจากจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลานราธิวาสและสงขลาในบางอำเภอ

ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ถือว่าเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่น เพราะเป็นผู้ย้ายถิ่นข้ามแดนหรือย้ายถิ่นระหว่างประเทศ จากประเทศไทยที่เป็นประเทศต้นทางเข้าไปดำเนินกิจการในประเทศมาเลเซียที่เป็นประเทศปลายทาง ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียจะเป็นคนมุสลิมที่มีภูมิลำเนาจากประเทศไทยหรือมีสัญชาติไทยเหมือนกัน แต่ผู้ประกอบการทั้งสองกลุ่มนี้ มีความแตกต่างทางภาษาพูดในชีวิตประจำวัน รวมถึงความแตกต่างทางชาติพันธุ์ระหว่างความเป็นคนมุสลิมชาติพันธุ์ไทยกับคนมุสลิมชาติพันธุ์มลายู

การแบ่งประเภทร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย สามารถจำแนกร้านอาหารต้มยำออกเป็นอย่างน้อย 3 ประเภท จำแนกตามชาติพันธุ์และเชื้อชาติของเจ้าของร้าน ดังนี้

1) ผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายไทย หมายถึง ผู้ประกอบการที่มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีชาติพันธุ์ไทย และนับถือศาสนาอิสลามจากประเทศไทย ผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายไทยใช้ภาษาถิ่นได้เป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน มีภูมิลำเนาเดิมจากภาคใต้ ได้แก่ สตูล สงขลา พัทลุง และ นครศรีธรรมราช เป็นต้น

2) ผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายมลายู หมายถึง ผู้ประกอบการที่มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด มีชาติพันธุ์มลายู และนับถือศาสนาอิสลามจากประเทศไทย ผู้ประกอบการมุสลิมเชื้อสายมลายูจะใช้ภาษามลายูถิ่นปาดานีเป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน มีภูมิลำเนาเดิมมาจากจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลาบางอำเภอ

3) ผู้ประกอบการสัญชาติมาเลเซีย หมายถึง ผู้ประกอบการที่มีสัญชาติมาเลเซียโดยกำเนิด และนับถือศาสนาอิสลาม ผู้ประกอบการคนสัญชาติมาเลเซีย ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นมาจากประเทศไทย ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการสัญชาติมาเลเซียจะเป็นคนที่มีเชื้อชาติมาเลย์ที่เปิดกิจการร้านอาหารต้มยำ โดยการจ้างแรงงานมุสลิมเชื้อสายมลายูเป็นลูกจ้างในกิจการร้านอาหารต้มยำของพวกเขา ทั้งนี้ผู้ประกอบการสัญชาติมาเลเซียกลุ่มนี้ ไม่ถูกรวมเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นในการศึกษาครั้งนี้

การเป็นผู้ประกอบการเป็นทางเลือกอย่างหนึ่งในการประกอบอาชีพสำหรับบุคคลที่ไม่ต้องการเป็นลูกจ้างคนอื่น การเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำต้องอาศัยทักษะและความสามารถในการทำงานและการบริหารจัดการร้าน ผลการศึกษาประวัติและประสบการณ์ก่อนการเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียสามารถจำแนกประวัติและประสบการณ์ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำออกเป็นอย่างน้อย 3 ประเภท ได้แก่

1) ประสบการณ์ทางอาชีพ คือ ผู้ประกอบการที่เคยมีประสบการณ์ทางอาชีพในร้านอาหารต้มยำซึ่งเป็นแรงงานหรือลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างเป็นค่าตอบแทนในการทำงานในธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียมาก่อน

2) อาชีพครอบครัว คือ ผู้ประกอบการมีสมาชิกในครอบครัวหรือญาติเป็นผู้ประกอบการ ย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ การเป็นบุตรหรือญาติของผู้ประกอบการร้านอาหารในประเทศมาเลเซีย และมีประสบการณ์จากการทำงานในร้านอาหารต้มยำทั้งที่รับค่าจ้าง และไม่รับค่าจ้างในการทำงาน และ

3) ประสบการณ์ทางธุรกิจ คือ ผู้ประกอบการมีทักษะและประสบการณ์ทางธุรกิจอื่นๆ จากการทำธุรกิจในประเทศไทย แต่ไม่เคยมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียมาก่อน

ประสบการณ์จากการทำงานในธุรกิจร้านอาหารต้มยำ หรือการทำธุรกิจค้าขาย และบริการ เป็นหัวใจหลักอย่างหนึ่งของการก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารต้มยำ เนื่องจากประสบการณ์การเป็นลูกจ้างในร้านอาหารต้มยำเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ให้ลูกจ้างเข้าสู่อาชีพใหม่ซึ่งเป็นการพัฒนาทัศนคติ ทักษะ และความรู้ที่เกี่ยวกับการค้า และการบริการให้กับบุคคลที่เคยเป็นลูกจ้างให้เข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการ เช่นเดียวกับประสบการณ์จากการทำธุรกิจค้าขายอื่นมาก่อนสามารถนำมาปรับใช้กับการประกอบธุรกิจร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย

การส่งเงินหรือไม่ส่งเงินกลับบ้าน กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย ร้อยละ 67.3 ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางของประเทศไทย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในชีวิตประจำวันของสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าผู้ประกอบการมีพันธะและความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ข้างหลังในประเทศไทย ทำให้พวกเขาต้องทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 32.7 ที่ไม่ได้ทำการส่งเงินกลับประเทศไทย เนื่องจากสมาชิกครอบครัวของผู้ประกอบการทั้งหมดอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย และไม่มีสมาชิกครอบครัวอาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการกลุ่มนี้ไม่มีสายสัมพันธ์ในสมาชิกครอบครัวที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศมาเลเซียกับประเทศไทยทำให้ไม่มีการส่งเงินกลับบ้าน นอกจากการส่งเงินกลับบ้านแล้ว ผู้ประกอบการยังนิยมนำสิ่งของกลับบ้านให้ครอบครัวในประเทศไทยด้วย เนื่องจาก ร้อยละ 89.2 ของกลุ่มตัวอย่างเคยทำการส่งสิ่งของกลับบ้าน

ขนาดและความถี่ของเงินส่งกลับบ้าน จากสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางของประเทศไทย ร้อยละ 67.3

นั้น พวกเขาส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางเฉลี่ย 7,651.51 บาทต่อครั้ง โดยส่งเงินกลับบ้านเฉลี่ยปีละ 8.66 ครั้ง เมื่อคำนวณการส่งเงินกลับบ้านตลอดปีของผู้ประกอบการ พบว่า พวกเขาส่งเงินกลับบ้าน เฉลี่ยปีละ 60,015.87 บาท ต่อปี

แนวโน้มการส่งเงินกลับบ้าน จากสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางของประเทศไทย ร้อยละ 67.3 นั้น พบว่าผู้ประกอบการที่ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวทำการส่งเงินกลับบ้านจำนวนเงินไม่แตกต่างจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 63.5 มีเพียง ร้อยละ 35.1 ที่ทำการส่งเงินกลับบ้านเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา

วิธีการส่งเงินกลับบ้าน การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศไทยมีช่องทางและวิธีการในการส่งเงินกลับบ้านให้กับครอบครัวที่หลากหลาย การย้ายถิ่นไปเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทยของคนมุสลิมเป็นการย้ายถิ่นข้ามชายแดนรัฐชาติไทย-มาเลเซียที่มีชายแดนติดต่อกัน การส่งเงินกลับบ้านข้ามชายแดนรัฐชาติไทย-มาเลเซียจึงมีลักษณะพิเศษกว่าผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติอื่นๆ วิธีการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการในประเทศไทยนี้จะทำการจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศมาเลเซียสู่ไทย และ 2) การส่งเงินกลับบ้านภายในประเทศไทยให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทาง รวมถึงการส่งเงินอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

การส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศมาเลเซียสู่ประเทศไทย เป็นการส่งเงินกลับบ้านที่ถูกเรียกว่า “การส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศ” เนื่องจากเป็นการโอนย้ายเงินของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติจากประเทศปลายทางสู่ประเทศต้นทาง การส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศมาเลเซียสู่ประเทศไทยสามารถจำแนกออกเป็นอย่างน้อย 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การถือเงินกลับบ้านด้วยตัวเองของแรงงานไทยเชื้อสายมลายู 2) การส่งเงินผ่านเครือข่ายการย้ายถิ่น และ 3) โอนเงินผ่านธนาคารในประเทศมาเลเซีย ในขณะที่การส่งเงินกลับบ้านภายในประเทศไทยสู่ครอบครัวในประเทศไทย วิธีการส่งเงินกลับบ้านภายในประเทศไทยสามารถจำแนกออก อย่างน้อย 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) การโอนเงินหรือฝากเงินเข้าบัญชีของผู้ประกอบการจากธนาคารไทยบริเวณด่านชายแดนไทย 2) การโอนเงินหรือฝากเงินจากธนาคารไทยบริเวณด่านชายแดนไทยสู่ครอบครัวในถิ่นต้นทาง 3) การมารับเงินที่ด่านชายแดนไทย-มาเลเซีย และ 4) การส่งเงินกลับบ้านผ่านไปรษณีย์ไทย

ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ผู้ประกอบการทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางผ่านเครือข่ายการย้ายถิ่น ร้อยละ 41.9 รองลงมาคือการนำเงินกลับบ้านด้วยตนเอง เมื่อพวกเขาเดินทางกลับมาเยี่ยมครอบครัวในถิ่นต้นทาง ร้อยละ 35.1 และการส่งเงินให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางโดยให้ครอบครัวมารับที่ด่านไทย-มาเลเซียระหว่างที่ผู้ประกอบการเดินทางเข้ามาทำการตรวจคนเข้าเมือง ณ ด่านชายแดนไทย ร้อยละ 24.3 อาจกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง โดยอาศัยตัวบุคคลเป็นหลัก ได้แก่ สมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่น ได้แก่ ญาติ พี่น้อง และเพื่อน เป็นต้น รวมถึงตัวผู้ประกอบการเอง เป็นผู้ทำหน้าที่ในการถือเงินสดกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง เพราะการส่งเงินกลับบ้านที่อาศัยตัวบุคคลนั้น ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการส่งเงินอย่างไรก็ตาม มีผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งทำการโอนเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้น

ทาง ได้แก่ การโอนเงินผ่านธนาคารระหว่างประเทศมาเลเซียสู่ไทย ร้อยละ 4.1 และการโอนเงินผ่านธนาคารไทย ร้อยละ 4.1 และโอนเงินผ่านไปรษณีย์ไทย จากด้านชายแดนสู่ถิ่นต้นทาง ร้อยละ 1.4

ผู้รับเงินส่งกลับบ้าน ผู้รับเงินส่งกลับบ้านในถิ่นต้นทาง ประกอบด้วย พ่อ/แม่ ภรรยา/สามี ลูก และญาติพี่น้อง ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ ผลการสำรวจ พบว่า ผู้รับเงินส่งกลับบ้าน คือ แม่ของผู้ประกอบการ ร้อยละ 25.7 รองลงมา คือ พ่อ หรือพี่น้องของผู้ประกอบการ ร้อยละ 18.9 ทั้งนี้ผู้รับเงินส่งกลับบ้านของผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นครอบครัวถือกำเนิดของผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการทำการส่งเงินกลับบ้านให้สมาชิกครอบครัวตนเองที่อยู่ในประเทศไทย ได้แก่ ภรรยา ร้อยละ 4.1 สามี ร้อยละ 2.7 และบุตร ร้อยละ 6.8 บุคคลที่เป็นผู้รับเงินส่งกลับนี้เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดการใช้เงินส่งกลับในถิ่นต้นทาง อย่างไรก็ตามผู้ตัดสินใจในการใช้เงินส่งกลับบ้านนั้นส่วนใหญ่คือผู้ประกอบการเอง ร้อยละ 81.1 รองลงมา คือ บุคคลอื่นๆ ร้อยละ 16.2 ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าการดูแลและการจัดการเงินส่งกลับนี้ อยู่ในมือของผู้รับเงินที่มีหน้าที่ในการดูแลและจัดการเงินรายได้จากการส่งเงินกลับในครอบครัวในถิ่นต้นทาง แต่ผู้ตัดสินใจในการใช้เงินส่งกลับบ้านคือผู้ประกอบการที่เป็นผู้ส่งเงินกลับบ้านเป็นผู้กำหนดและควบคุมการใช้เงินส่งกลับบ้าน

การใช้เงินส่งกลับบ้าน เงินส่งกลับบ้านถูกใช้ในกิจกรรมที่หลากหลาย ผลการสำรวจ กิจกรรมการใช้เงินส่งกลับบ้านสามารถเรียงตามลำดับ ดังต่อไปนี้ (1) ใช้เงินในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 89.2 (2) จ่ายค่าเทอมบุตร ร้อยละ 39.2 (3) เงินเก็บออม ร้อยละ 35.1 (4) ค่ารักษาสุขภาพ ร้อยละ 24.3 (5) ซ่อมแซมบ้าน ร้อยละ 18.9 (6) ซื้อบ้าน/สร้างบ้านใหม่ ร้อยละ 6.8 (7) ลงทุนในสวนไร่นา ร้อยละ 5.4 (8) ลงทุนค้าขาย และซื้อที่ดิน ร้อยละ 2.7 (9) ใช้นี้ และค่าเช่าที่ดิน ร้อยละ 1.4 ทั้งนี้ การใช้เงินส่งกลับบ้านนั้น สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การใช้เงินเพื่อการบริโภคอุปโภค ได้แก่ ใช้เงินในชีวิตประจำวัน ร้อยละ 89.2 ซ่อมแซมบ้าน ร้อยละ 18.9 ซื้อบ้าน/สร้างบ้านใหม่ ร้อยละ 6.8 ใช้นี้ 2) การใช้เงินเพื่อลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การใช้เงินเพื่อการศึกษาของบุตร ร้อยละ 39.2 และ การใช้เงินเพื่อสุขภาพของครอบครัว ร้อยละ 24.3 และ 3) การใช้เงินส่งกลับบ้านเพื่อการลงทุนอนาคต ได้แก่ เงินเก็บออม ร้อยละ 35.1 ลงทุนในสวนไร่นา ร้อยละ 5.4 ลงทุนค้าขาย และซื้อที่ดิน ร้อยละ 2.7

ผลกระทบของการส่งเงินกลับบ้าน การส่งเงินกลับบ้านของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่ทำงานในประเทศมาเลเซียทำให้ครอบครัวมีรายได้ดีขึ้นกว่าเดิม และการเพิ่มขึ้นของรายได้ครอบครัวจากเงินส่งกลับบ้านจากแรงงานไทยเชื้อสายมลายูนี้ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวแรงงานให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกับเพื่อนบ้านในถิ่นต้นทาง ครอบครัวแรงงานที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำว่าเพื่อนบ้านก็ยกระดับความไม่เสมอภาคมาสู่ความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเงินส่งกลับช่วยลดความไม่เสมอภาคในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกัน การส่งเงินกลับที่มีขนาดใหญ่และต่อเนื่องของจำนวนเงินของแรงงานข้ามชาติให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทาง ทำให้เกิดความแตกต่างและไม่เสมอภาคกันในถิ่นต้นทางด้วยเช่นกัน

ครอบครัวแรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่ไปทำงานมาเลเซีย ร้อยละ 74.8 มีรายได้เพิ่มขึ้น ภายหลังจากมีสมาชิกในครอบครัวไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ซึ่งแสดงว่าการไปทำงานในประเทศมาเลเซียช่วยสร้างรายได้ให้ครอบครัวที่อยู่ข้างหลังเพิ่มขึ้น การไปทำงานในประเทศมาเลเซียของแรงงานไทยเชื้อสายมลายู จึงเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งในการช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการประกันความเสี่ยงของครอบครัวในถิ่นต้นทางในการเพิ่มรายได้ครอบครัว เนื่องจากการตัดสินใจไปทำงานในประเทศมาเลเซียเป็นการตัดสินใจของตัวแรงงาน ภายในเงื่อนไขการตัดสินใจของครอบครัวแรงงาน แรงงานไทยเชื้อสายมลายูที่ตัดสินใจไปทำงานมาเลเซียมีความคาดหวังที่จะได้รับรับค่าจ้างและรายได้ที่สูงกว่าจากจังหวัดชายแดนใต้ การไปทำงานในประเทศมาเลเซียของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูทำให้ได้รับรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น และพวกเขาก็นำเงินรายได้ส่วนหนึ่งส่งกลับให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางตามที่พวกเขาคาดหวังไว้

หลังจากมีสมาชิกในครอบครัวไปทำงานในประเทศมาเลเซียแล้ว รายได้ของแรงงานที่ส่งกลับบ้านให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทางช่วยให้ครอบครัวของแรงงานมีรายได้ดีขึ้นกว่าเดิมแล้ว การส่งเงินกลับบ้านของแรงงานยังช่วยทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวในถิ่นต้นทางดีกว่าเดิม ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่า ร้อยละ 54.2 ครอบครัวแรงงานมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกับเพื่อนบ้าน หลังจากสมาชิกในครอบครัวย้ายถิ่นไปทำงานมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 45.8 คิดว่าชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวดีกว่าเพื่อนบ้านโดยทั่วไปในหมู่บ้าน หลังจากมีสมาชิกไปทำงานมาเลเซีย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การไปทำงานในประเทศมาเลเซียของแรงงานไทยเชื้อสายมลายูช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวแรงงานให้ดีขึ้น รายได้จากการส่งเงินกลับจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่ช่วยครอบครัวแรงงานสร้างความมั่นคง และความเสมอภาคให้กับครอบครัว

การบริจาคเงินส่งกลับบ้าน การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับชุมชนในถิ่นต้นทาง โดยการบริจาคเงินช่วยสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนบ้านเกิดของพวกเขา ถึงแม้ว่าการบริจาคเงินให้กับชุมชนจะเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก แต่เงินส่งกลับเพื่อบริจาคให้กับชุมชนในกิจกรรมทางโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เช่น ถนน สร้างมัสยิด ปรับปรุงมัสยิด และช่วยสงเคราะห์เด็กกำพร้า ผู้ยากไร้ ผู้คนที่ด้อยโอกาสในชุมชน ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.5 ทำการชာกาตเงินจากรายได้ที่ประกอบกิจการในประเทศมาเลเซียมาบริจาคในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในถิ่นต้นทางในรอบปีที่ผ่านมา กิจกรรมการทำชากาตส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.1 คือ ให้มัสยิดในหมู่บ้าน รองลงมา คือ ให้คนยากจน ร้อยละ 8.1 และให้เด็กกำพร้า ร้อยละ 28.2 ตามลำดับ ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ไม่ได้ส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางก็ทำชากาตในถิ่นต้นทางเช่นกัน

การอภิปรายผล

1. การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น

การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทยนั้น เป็นการโอนย้ายเงินของผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศปลายทางให้กับครอบครัวในประเทศต้นทาง เงินส่งกลับบ้านนี้เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียกับครอบครัวในประเทศไทยที่ไม่ใช่ผู้ย้ายถิ่น เงินส่งกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ย้ายถิ่นในประเทศปลายทางกับผู้ไม่ได้ย้ายถิ่นในประเทศต้นทางที่ยังคงมีความสัมพันธ์กันอยู่

2. การไม่ส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่น

ผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียหนึ่งในสามไม่ได้ทำการส่งเงินกลับบ้าน เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่นทั้งหมดอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย และไม่มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ในประเทศไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นกลุ่มนี้ขาดสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างประเทศมาเลเซียกับประเทศไทยทำให้ไม่ทำการส่งเงินกลับบ้านเพราะการส่งเงินกลับบ้านเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นในประเทศปลายทางกับผู้ไม่ได้ย้ายถิ่นในประเทศต้นทาง แต่เมื่อผู้ประกอบการย้ายถิ่นไม่มีสมาชิกในครอบครัวในประเทศไทย พวกเขาจึงไม่ทำการส่งเงินกลับบ้านในประเทศต้นทาง

3. การส่งเงินกลับบ้านเป็นกระบวนการทางสังคม

การส่งเงินกลับบ้านเป็น “กระบวนการทางสังคม” ที่เกิดขึ้นมากกว่าหนึ่งครั้งภายในช่วงเวลาของการเป็นผู้ย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ การส่งเงินกลับบ้านเป็นการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียกับครอบครัวในประเทศไทยผ่านการส่งเงินกลับบ้านในถิ่นปลายทางให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทาง เนื่องจากผลการศึกษา พบว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นทำการส่งเงินกลับบ้านอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ย 8.66 ครั้งต่อปี และมีแนวโน้มในการส่งเงินกลับบ้านเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว การส่งเงินกลับบ้านจึงไม่ได้เป็นเพียง “ปรากฏการณ์ทางสังคม” ที่เกิดขึ้นบางครั้งหรือครั้งเดียวเท่านั้น แต่การส่งเงินกลับบ้านเป็น “กระบวนการทางสังคม” ที่เกิดขึ้นหลายครั้งและอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาของการเป็นผู้ย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียของผู้ประกอบการย้ายถิ่น กล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการย้ายถิ่นมีการส่งเงินที่มาจากสัดส่วนของรายได้ให้กับครอบครัวในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ระหว่างที่พวกเขาเป็นผู้ย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซีย การส่งเงินกลับบ้านจึงเป็นกระบวนการทางสังคมที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง จนกว่าพวกเขาจะเลิกเป็นผู้ย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียและเดินทางกลับถิ่นต้นทาง ถ้าพวกเขายังคงเป็นผู้ย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซีย และมีสมาชิกในครอบครัวอยู่ในประเทศไทย พวกเขาก็สามารถทำการส่งเงินกลับได้อย่างต่อเนื่อง

4. การส่งของหรือของขวัญ

สิ่งของหรือของขวัญเป็นสิ่งที่มีความสำคัญหนึ่งในการส่งกลับจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทย การส่งของหรือของขวัญอาจจะเป็นการเตือนใจให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทาง สิ่งของหรือของขวัญที่พวกเขาส่งกลับให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางเป็นส่วนหนึ่งของระบบการแลกเปลี่ยนที่แสดงถึงความห่วงใยระหว่างผู้ย้ายถิ่นในถิ่นปลายทางกับสมาชิกครอบครัวที่อยู่ข้างหลังในถิ่นต้นทาง การส่งของหรือของขวัญเป็นการช่วยให้ผู้ประกอบการย้ายถิ่นกับครอบครัวที่อยู่ห่างไกลกัน ไม่สูญเสียการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน เช่นเดียวกับการส่งเงินกลับบ้าน การส่งเงินกลับบ้านหรือการส่งสิ่งของกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางจึงมีบทบาทในการสร้างความผูกพันกับครอบครัวที่อยู่ข้างหลังในถิ่นต้นทาง

5. วิธีการส่งเงินกลับบ้าน

การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทยนั้น ผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ทำการส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง โดยอาศัยตัวบุคคลเป็นหลัก ได้แก่ สมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่น ได้แก่ ญาติ พี่น้อง และเพื่อน เป็นต้น รวมถึงตัวผู้ประกอบการเอง เป็นผู้ทำหน้าที่ในการถือเงินสดกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง เพราะการส่งเงินกลับบ้านที่อาศัยตัวบุคคลนั้น ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการส่งเงิน ซึ่งเงินส่งกลับบ้านด้วยวิธีดังกล่าวนี้ ไม่ได้ถูกบันทึกและรวบรวมจำนวนการโอนย้ายอย่างเป็นทางการในการโอนเงินระหว่างประเทศ ทำให้การระบบการคิดคำนวณเงินรายได้ประชาชาติไม่รวมการส่งเงินกลับของผู้ประกอบการย้ายถิ่นกลุ่มนี้ ทั้งนี้การส่งเงินกลับบ้านผ่านช่องทางที่เป็นทางการเท่านั้น จำนวนเงินที่โอนย้ายระหว่างประเทศจะถูกบันทึกในบัญชีของชาติ ในขณะที่การส่งเงินหรือนำเงินกลับประเทศด้วยช่องทางที่ไม่เป็นทางการจะไม่ถูกบันทึกในระบบ รวมถึงการส่งเงินกลับบ้านภายในประเทศไทยสู่ถิ่นต้นทาง ถึงแม้ว่าจะเป็น การโอนเงินจากรายได้ของผู้ย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียก็ตาม

วิธีการส่งเงินกลับระหว่างประเทศจากประเทศมาเลเซียกับประเทศไทยจำแนกเป็น 2 วิธีการ คือ การส่งเงินกลับบ้านผ่านช่องทางที่เป็นทางการ และการส่งเงินกลับบ้านผ่านช่องทางที่ไม่เป็นทางการ แต่เนื่องจากประเทศไทยและมาเลเซียมีพรมแดนติดต่อกันทำให้การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำจากประเทศมาเลเซียสู่จังหวัดชายแดนใต้มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการส่งเงินกลับบ้านจากประเทศปลายทางสู่ประเทศต้นทางโดยทั่วไป เนื่องจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ทำงานในประเทศมาเลเซียส่งเงินกลับบ้านผ่านช่องทางภายในประเทศไทยให้กับครอบครัวในประเทศไทย โดยทั่วไปการส่งเงินกลับบ้านผ่านช่องทางนี้เป็นการส่งเงินกลับบ้านภายในประเทศ (internal remittance) ซึ่งจะไม่ถูกนับรวมเป็นการส่งเงินระหว่างประเทศ (international remittance) ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำ

6. ผู้รับเงินส่งกลับบ้านและผู้ตัดสินใจการใช้เงิน

ผู้รับเงินส่งกลับบ้าน ผลการศึกษา พบว่า ผู้รับเงินส่งกลับบ้านของครอบครัวในถิ่นต้นทางส่วนใหญ่จึงเป็นครอบครัวถือกำเนิดของผู้ประกอบการย้ายถิ่น ได้แก่ พ่อแม่ และพี่น้องของผู้ประกอบการย้ายถิ่น มากกว่าสมาชิกครอบครัวใหม่ของผู้ประกอบการย้ายถิ่นเอง ได้แก่ คู่สมรส และลูกของผู้ประกอบการย้ายถิ่น เพราะ ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำส่วนใหญ่เป็นกิจการของคู่สมรสที่ดำเนินธุรกิจร่วมกันในถิ่นปลายทางทั้งคู่ สมาชิกในครอบครัวทั้งสามมีภรรยาเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซีย ในขณะที่การจัดการเงินส่งกลับบ้านอยู่ในการดูแลของผู้รับเงินในถิ่นต้นทาง แต่ผลการศึกษา พบว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นที่เป็นเจ้าของเงินส่งกลับบ้านเป็นผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจในการใช้เงินส่งกลับให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง แสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นเองเป็นผู้ตัดสินใจหรือควบคุมเรื่องการใช้เงินให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทางใช้เงินตามที่คุณประกอบการย้ายถิ่นเป็นคนตัดสินใจ เนื่องจากผู้ส่งเงินเป็นผู้หารายได้หรือเจ้าของเงินส่งกลับบ้านนั้น เงินส่งกลับบ้านอาจถูกควบคุมการใช้จ่ายเงินที่ส่งกลับบ้านจากเจ้าของเงิน คือ ผู้ประกอบการย้ายถิ่น ทั้งนี้ทำให้ผู้รับเงินส่งกลับบ้านใช้เงินส่งกลับบ้านตามความประสงค์ของผู้ส่งเงินกลับจากถิ่นปลายทางมากกว่าการตัดสินใจด้วยตัวของผู้รับเงินในถิ่นต้นทาง

7. การสะสมเงิน

การส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับการใช้เงินเพื่อการบริโภคในปัจจุบันและ/หรือการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในอนาคต ถ้าการใช้เงินเพื่อการบริโภคในกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันเป็นการใช้เงินในปัจจุบัน การฝากเงินออมหรือการสะสมเงินรายได้ที่มาจากการเป็นผู้ประกอบการในประเทศมาเลเซียจะเป็นการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคในอนาคต ผลการศึกษา พบว่าผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียประมาณครึ่งหนึ่งมีเงินเก็บฝากธนาคาร ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า จำนวนเงินที่ผู้ประกอบการย้ายถิ่นทำการส่งเงินกลับให้ครอบครัวในประเทศไทยนั้นจึงเป็นส่วนหนึ่งของรายได้จากการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศมาเลเซีย พวกเขาไม่ได้ทำการส่งเงินจากรายได้ทั้งหมดของตนเองให้ครอบครัว พวกเขาทำการส่งเงินให้ครอบครัวให้เพียงบางส่วนเท่านั้น พวกเขามีการสะสมเงินหรือฝากเงินเพื่อการบริโภคในอนาคต และ/หรือเพื่อการลงทุนในอนาคต การสะสมหรือออมเงินนี้ถือว่าเป็นการเพิ่มหรือสะสมทุนของผู้ย้ายถิ่น จึงเป็นการช่วยยกระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่นให้มีความมั่นคงทางการเงินในอนาคต

8. การใช้เงินเพื่อการบริโภค

เงินส่งกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียให้กับครอบครัวในประเทศไทยส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในการซื้อสินค้าบริโภคในชีวิตประจำวันของครอบครัวในถิ่นต้นทาง ทั้งนี้เงินส่งกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางนี้จะช่วยกระตุ้นความต้องการสินค้าจากการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นของครอบครัวของผู้ประกอบการย้ายถิ่น ในถิ่นต้นทาง การมีรายได้จากเงินส่งกลับบ้านของครอบครัวในถิ่นต้นทางทำให้เกิดการบริโภคสินค้า จึงอาจจะช่วยให้ยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของ

ครอบครัวในการจัดหาปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตที่จำเป็น และอาจจะช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวมีความสุขสบายยิ่งขึ้นจากการบริโภคสินค้า ถึงแม้ว่าการลงทุนในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลผลิตเป็นสิ่งที่ดี สำหรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจท้องถิ่นและประเทศชาติ แต่เงินส่งกลับบ้านส่วนใหญ่ถูกใช้ไปเพื่อการบริโภคในปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ชุมชนในถิ่นต้นทางของผู้ย้ายถิ่นก็ได้รับประโยชน์โดยอ้อมจากเงินส่งกลับนี้เช่นกัน เงินส่งกลับที่ถูกใช้จ่ายในการบริโภคและบริการนั้นช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน

9. การใช้เงินเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การใช้เงินเพื่อสุขภาพและการศึกษาของครอบครัวเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากรายได้จากการเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียเป็นส่วนหนึ่งในการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรหลานในถิ่นต้นทาง และการรักษาพยาบาลของครอบครัวในถิ่นต้นทาง ผลการศึกษา พบว่า เงินส่งกลับบ้านส่วนหนึ่งของผู้ประกอบการย้ายถิ่นนำไปซื้อยารักษาโรค และใช้จ่ายเป็นเงินเพื่อการศึกษาของบุตร และพี่น้องในครอบครัว เงินส่งกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นช่วยให้เกิดความมั่นคงภายในครอบครัว และเงินส่งกลับบ้านอาจจะเป็นตัวชี้วัดถึงระดับการศึกษาที่สูงขึ้นของบุตร และพี่น้องในถิ่นต้นทาง ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาและสุขภาพ จึงเป็นความสามารถในการจัดหามาได้ของแรงงาน เงินส่งกลับบ้านสามารถช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายนี้ได้ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงในชีวิตอนาคตของครอบครัว การสนับสนุนการศึกษาเล่าเรียน และการดูแลสุขภาพอนามัย ถือว่าเป็นกิจกรรมการลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถึงแม้ว่าการลงทุนประเภทนี้ จะไม่ได้มีผลประโยชน์ต่อพวกเขาทันทีทันใด แต่การเพิ่มขึ้นของทุนมนุษย์นั้นเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ กระบวนการลงทุนเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อาจจะไม่มีความสามารถในการแปลงไปสู่การเจริญทางเศรษฐกิจ แต่การเจริญทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นตัวชี้วัดของความสำเร็จการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดียวนั่น การใช้จ่ายเงินส่งกลับบ้านเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือพัฒนาทุนมนุษย์ เป็นการใช้จ่ายเพื่อส่งเสริมความสามารถของมนุษย์ หรือทุนอื่นๆ เพื่อการบำรุงรักษามากกว่าการใช้จ่ายเงินส่งกลับบ้านในนิยามการลงทุนกายภาพ เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

10. ผลกระทบของการส่งเงินกลับบ้านต่อชุมชน

นอกจากการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นให้กับครอบครัวในถิ่นต้นทางแล้ว ผู้ประกอบการย้ายถิ่นการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับชุมชนในถิ่นต้นทาง โดยการบริจาคเงินช่วยสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนบ้านเกิดของพวกเขา ถึงแม้ว่าการบริจาคเงินให้กับชุมชนจะเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก แต่เงินส่งกลับเพื่อบริจาคให้กับชุมชนในกิจกรรมทางโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เช่น ถนน สร้างมัสยิด ปรับปรุงมัสยิด และช่วยสงเคราะห์เด็กกำพร้า ผู้ยากไร้ ผู้คนที่ด้อยโอกาสในชุมชน ผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.5 ทำการชากาดเงินจากรายได้ที่ประกอบกิจการในประเทศมาเลเซียมาบริจาคในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในถิ่นต้นทางในรอบปีที่ผ่านมา กิจกรรมการทำชากาดส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.1 คือ ให้มัสยิดในหมู่บ้าน รองลงมาคือ ให้คนยากจน ร้อยละ 8.1 และให้เด็กกำพร้า ร้อยละ 28.2 ตามลำดับ ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการ

ย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำที่ไม่ได้ส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทางก็ทำชาคาดในถิ่นต้นทางเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ประเด็น การส่งเงินและการส่งสิ่งของกลับบ้าน จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการย้ายถิ่นส่วนใหญ่ทำการส่งเงินกลับบ้านและทำการส่งสิ่งของกลับบ้านให้ครอบครัวในถิ่นต้นทาง ถ้ามีสมาชิกครอบครัวตนเองอยู่ในถิ่นต้นทาง แต่ถ้าพวกเขาไม่มีสมาชิกในครอบครัวอยู่ในถิ่นต้นทาง การส่งเงินและสิ่งของกลับบ้านก็จะมีแนวโน้มไม่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการย้ายถิ่นมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับถิ่นต้นทาง การส่งเงินหรือสิ่งของกลับบ้านเป็นการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ระหว่างกัน

โดยมีข้อเสนอแนะให้ควรมีการส่งเสริมการส่งเงินกลับในรูปแบบเพื่อชุมชนหรือสังคมในถิ่นต้นทางของผู้ย้ายถิ่น เพื่อเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ย้ายถิ่นกับถิ่นต้นทางไม่ให้ขาดความสัมพันธ์จากถิ่นต้นทางของตนเองแทนการไม่ส่งเงินกลับบ้านให้ครอบครัว

2. ประเด็น วิธีการส่งเงินกลับบ้าน จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียมีวิธีการส่งเงินกลับบ้านในถิ่นต้นทางที่หลากหลาย โดยเฉพาะวิธีการส่งเงินกลับบ้านที่ไม่เป็นทางการด้วยตัวบุคคล หรือสมาชิกในเครือข่ายการย้ายถิ่น โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1 ควรสร้างความตระหนักและให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการโอนเงินระหว่างประเทศผ่านระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินที่เป็นการส่งเงินกลับบ้านอย่างเป็นทางการก่อนการเดินทางไปทำงานในประเทศมาเลเซีย และเมื่ออยู่ในประเทศมาเลเซีย รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงวิธีการโอนเงินระหว่างประเทศในถิ่นปลายทางต่าง ได้แก่ สถานที่ตั้งธนาคารและสถาบันการเงินที่สามารถโอนเงินกลับถิ่นต้นทางในแต่ละเมืองของประเทศมาเลเซีย ข้อมูลและเอกสารที่ใช้ในการเปิดบัญชีหรือโอนเงิน

2.2 ควรพัฒนาวิธีการส่งเงินกลับบ้านระหว่างประเทศมาเลเซียกับประเทศไทยอย่างเป็นทางการให้สำหรับผู้ย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซีย โดยควรลดค่าธรรมเนียมในการโอนเงินผ่านธนาคารและสถาบันการเงินเพื่อให้จูงใจให้ผู้ย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียใช้บริการส่งเงินกลับประเทศไทยผ่านช่องทางที่เป็นทางการมากขึ้น เพื่อเพิ่มยอดเงินบัญชีชาติ และความปลอดภัยของผู้ประกอบการ

3. ประเด็น การใช้เงินส่งกลับบ้าน ผลการศึกษา พบว่า ครอบครัวผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้เงินส่งกลับเพื่อการบริโภคในชีวิตประจำวัน รวมถึงการลงทุนเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์มากกว่าการใช้เงินเพื่อการลงทุนหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลผลิต โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 รัฐบาลควรส่งเสริมการสะสมทุนและเงินออมของครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่นเพื่อการบริโภคในอนาคต และเป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงมนุษย์ในอนาคตของครอบครัวผู้ประกอบการย้ายถิ่น

3.2 รัฐบาลและชุมชนในถิ่นต้นทางควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การชากาตในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้ผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียทำการชากาตตามหลักศาสนาอิสลามในชุมชนถิ่นต้นทางของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ การบริจาคให้มัสยิด เด็กกำพร้า คนยากจน คนชรา เป็นต้น

3.3 รัฐบาลควรส่งเสริมการเงินออมฝากธนาคารไทย และการลงทุนในประเทศไทยให้กับผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซีย เพื่อการบริโภคในอนาคต และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในถิ่นต้นทาง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

คำถามเพื่อการวิจัยในอนาคตมีหลากหลายประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบการย้ายถิ่นในกลุ่มประชาคมอาเซียนค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบการย้ายถิ่นสัญชาติไทยในประเทศปลายทาง สำหรับประเด็นกรณีศึกษาผู้ประกอบการย้ายถิ่นร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย นักวิจัยควรทำการศึกษาในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาความแตกต่างระหว่างการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในธุรกิจประเภทอื่นๆ เพื่อวัดขนาดและระดับของการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในธุรกิจแต่ละประเภทในประเทศปลายทางกับประเทศต้นทาง

2. การศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการย้ายถิ่นกับการพัฒนาที่มีต่อประเทศต้นทางในมิติอื่นๆ นอกเหนือจากมิติการส่งเงินกลับบ้าน เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบของการเป็นผู้ประกอบการย้ายถิ่นในถิ่นปลายทางที่มีต่อถิ่นต้นทาง

3. การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการย้ายถิ่นในประเทศมาเลเซียในระยะยาว เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมการส่งเงินกลับบ้านในความเป็นพลวัตต่อไป

4. การศึกษาเกี่ยวกับการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการไทยในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปริมาณการส่งเงินกลับบ้านของผู้ประกอบการไทยในกลุ่มประเทศอาเซียนอื่นๆ

บรรณานุกรม

- กรมการจัดหางาน. (2553). การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวในประเทศไทยสรุปปี 2553. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว.
- คำนวน นวลสนอง นิสากร กล้านรงค์ และมูหำหมัด สาแลบิง. (2552). พัฒนาการและแนวโน้มการย้ายถิ่นของประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้ของไทยเข้าไปในประเทศมาเลเซีย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 3(2), 77-97.
- ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์ วิภาดา สุวรรณประภา และสุชาดา สนามขวด. (2550). ความคุ้มค่าของการส่งเสริมแรงงานไทยไปต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชิตชนก ราธิมมูลา. (2551). แนวทางการจัดสวัสดิการการกำหนดค่าธรรมเนียมที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจให้แรงงานร้านอาหารไทยผันเข้าสู่ระบบการจ้างแรงงานต่างด้าวของมาเลเซียอย่างถูกกฎหมาย. รายงานการประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, วันที่ 5 กรกฎาคม 2551.
- นิสากร กล้านรงค์. (2552). การย้ายถิ่นตามฤดูกาลเพื่อเข้าไปรับจ้างทำนาในประเทศมาเลเซียของประชาชนจากจังหวัดชายแดนใต้. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 3(2), 98-121.
- พรพันธุ์ เขมคุณาศัย และศุภรัตน์ พิณสุวรรณ. (2552). “ผู้หญิง” มาลายูมุสลิมชายแดนใต้: แรงงานรับจ้างนอกระบบในประเทศมาเลเซีย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 3(2), 122-140.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์. (2544). การอพยพย้ายถิ่นข้ามชาติกับการพัฒนามนุษย์ในอาเซียน นโยบายและผลกระทบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิพร บุญมาก (2552). นโยบายแรงงานต่างชาติดของประเทศมาเลเซีย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 3(2), 153-175.
- สุทธิพร บุญมาก (2554). การจัดการแรงงานข้ามชาติ: กรณีศึกษา นโยบายของประเทศไทยและมาเลเซีย. วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 25(1), 1-13.
- สุทธิพร บุญมาก (2555). เครือข่ายผู้ประกอบการย้ายถิ่น: กรณีศึกษาร้านอาหารต้มยำในประเทศมาเลเซีย. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2544). ตลาดแรงงานไทยในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับผลกระทบจากเศรษฐกิจถดถอยในปลายศตวรรษที่ 90. รายงานผลสังเคราะห์.

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยการอพยพย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Bowring, P. (2005). "The Puzzle of Bangladesh," *The International Herald Tribune*, 7-8 May.

Bunmak, S. (2012). The creation of Malay-Thai labor networks in Tom Yam restaurants, Malaysia. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 33(1), 14-26.

Chantavanich, S. (2001). Thai Migrant Workers in East and Southeast Asia: The Prospects of Thailand's Migration Policy in the Light of the Regional Economic Recession (Final Report). Bangkok: Asian Research Center for Migration, Chulalongkorn University.

Chantavanich, S., Germershausen, A., Laodumrongchai, S. & Warmsingh, S. (2001). 'Thai Migrant Workers Who Returned From Japan, Malaysia, Singapore and Taiwan', in S. Chantavanich, A. Germershausen, C. Ito et al (ed.), Thai Migrant Workers in East and Southeast Asia: The prospects of Thailand's Migration Policy in the Light of the Regional Economic Recession Returnees to Thailand, Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, pp5-68.

Chomchai, P. (2000). "Thai Migrant Labour in Brunei: Cause of Migration and Socio-Economic Impact", in S. Chantavanich, A. Germershausen and A. Beesey (ed.), Thai Migrant Workers in East and Southeast Asia 1996-1997, Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, pp108-126.

Chunjitkaruna, P. (2000). 'Pitfalls and Problems in Search for a Better Life: Thai Migrant Workers in Japan', in S. Chantavanich, A. Germershausen and A. Beesey (ed.), Thai Migrant Workers in East and Southeast Asia 1996-1997, Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, pp246-271.

- Hare, D. (1999). "Push versus pull factors in migration outflows and returns: determinants of migration status and spell duration among China's rural population", Journal of Development Studies, 35, February: 45-72.
- Hernandez-Coss, Raul; Brown, Gillian; Buchori, Chitrawati; Endo, Isaku; Todoroki, Emiko; Naovalitha, Tita; Noor, Wameek; Mar, Cynthia. 2008. The Malaysia-Indonesia remittance corridor : making formal transfers the best option for women and undocumented migrants. World Bank working paper ; no. 149. Washington, DC: World Bank.
- Hewison, K (2004). "Thai Migrant Workers in Hong Kong", Journal of Contemporary Asia, vol.34, no.3, pp318-335.
- Klanarong, N. (2003). "Female International Labour Migration from Southern Thailand," Department of Geographical and Environmental Studies. Adelaide, University of Adelaide. PhD. thesis.
- Laodumrongchai, S. (2000). 'Thai Migrant Workers in Taiwan', in S. Chantavanich, A. Germershausen and A. Beesey (ed.), Thai Migrant Workers in East and Southeast Asian, 1996-1997, Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, pp159-176.
- Light, I. and E. Bonacich. (1988). Immigrant Entrepreneurs: Koreans in Los Angeles, 1965-1982. California, University of California Press.
- Light, I., Sabagh, G., Bozorgmehr, M. and Der-Martirosian, C. (1994). "Beyond the Ethnic Enclave Economy," Social Problems. 41(1), 65-80.
- Massey, D., J. Arango, G. Hugo, A. Kuoaiouci and A. Pellegrino (1998). Worlds in Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium. New York, Oxford University Press.
- Muhammed, K and Chantavanich, S. (2001). "Thai Migrant Workers in Malaysia", in S. Chantavanich, A. Germershausen, S. Laodumrongchai, J. Chotipanich and S. Prachason (Eds.), Thai migrant workers in East and Southeast Asia: the prospects of Thailand's migration policy in the light of the regional economic recession: conditions in destination countries. Bangkok: Asian Research

Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University. 119-128.

Nyberg-Sørensen, N., Van Hear, N. and Engberg-Pedersen, P. (eds.) (2002). "The migration-development nexus", International Migration, vol. 40 (5), special issue.

Pawanchik, A. (2008). Makan: Introduction to Modern Malaysian Food. Selangor, Kumpulan Karangraf.

Pessar, P.R. (1999). "Engendering Migration Studies: The Case of New Immigrants in the United States", American Behavioral Scientist, vol.42, no.4, pp577-600.

Ratanakomutra, S. (2000). "Issue of International Migration in Thailand", in S. Chantavanich, A. Germershausen and A. Beesey (ed.), Thai Migrant Workers in East and Southeast Asia 1996-1997, Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, pp127-139.

Ruenkaew, P. (2002), "Female Thai Migrant in Japan", Journal of Gender studies, vol.5, no.22, pp47-69.

Sek-hong and Lee (2000). "Thai Migrant Workers in Hong Kong", in S. Chantavanich, A. Germershausen and A. Beesey (ed.), Thai Migrant Workers in East and Southeast Asia, 1996-1997, Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok.

Smith-Estelle A. and Gruskin S. (2003). Vulnerability to HIV/STIs among rural women from migrant communities in Nepal: A health and human rights framework, Reproductive Health Matters 11(22): 63-88.

Sukamdi, E. S. & Haris, A. (2004). Impact of Remittances on the Indonesian Economy In Ananta, Aris & Arifin, Evi Nurvidya (Eds.), International Migration in Southeast Asia. Singapore: ISEAS.

World Bank. (2012). Remittance Prices Worldwide: Making Markets More Transparent. Available from: <http://remittanceprices.worldbank.org> เมื่อ 1 มกราคม 2555.

- Verdaguer, M.E. (2009). Class, Ethnicity, Gender and Latino Entrepreneurship. Oxon, Routledge.
- Volery, T. (2007). "Ethnic Entrepreneurship: A Theoretical Framework," In Leo-Paul Dana (Ed) Handbook of Research on Ethnic Minority Entrepreneurship. Cheltenham, Edward Elgar. 30-41.
- Wille, C. (2001). "Synthesis Report", in S. Chantavanich (ed.), Female Labour Migration in South-East Asia: Change and Continuity, Asian Research Center for Migration, Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, pp224-256.
- Wong, S-L. & Salaff, J.W. (1998). "Network Capital: Emigration from Hong Kong", The British Journal of Sociology, vol.49, no.3, pp358-374.

